

Mas tednik

kulturno - politično glasilo

KROJ

svetovnih in domačih dogodkov

Birma je tu! Najbolje kupite ure, nakit
pri urarskem mojstru
Gottfried Anrather
Klagenfurt, Paulitschg. 9
Strokovna delavnica za popravila

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII./STEVILKA 21

CELOVEC, DNE 25. MAJA 1960

CENA 2.- ŠILINGA

Po pariškem razočaranju

Dobri dve leti so trajale priprave in pogajanja za vrhunsko konferenco v Parizu. Tristo diplomatov in pomožnih uradnikov iz Združenih držav, Sovjetske zveze in Velike Britanije je prišlo v Pariz. Francosko zunanje ministrstvo je bilo v stanju generalne mobilizacije. Iz vsega sveta je prišlo nad 1000 novinarjev, da poročajo, kaj si bodo imeli povedati veliki štirje: ameriški predsednik Eisenhower, sovjetski ministrski predsednik Hruščev, angleški ministrski predsednik Mc Millan in francoski državni predsednik De Gaulle. Toda samo 40 minut je trajal njihov sestanek, prvi po programu, na katerem pa so se dokončno skregali. Naslednjega dne Hruščeva sploh ni bilo več na sestanku in ostali trije so morali ugotoviti, da je „vrhunška konferenca“ končana še preden se je pravzaprav začela in da je bilo vse dveletno delo zastoj.

Ameriško letalo, ki je padlo na tla v Sverdlovsku, gotovo ni bilo zadostni povod za razbitje te konference, kajti Sovjetska vlada je že dalj časa vsaj nekaj vedela za te vohunske polete, pa ni mogla nič proti njim ukreniti, ker ni imela za to primerne orožja. Po drugi strani pa razpolaga vprav Sovjetska zveza s spoštovanju zbujačim vohunskim aparatom po vseh državah sveta, o čemer pričajo od časa do časa izgoni sovjetskih „diplomatov“, ki so jih krajevne policijske oblasti zalotile pri nedovoljenem vohlanju za vojaškimi skrivnostmi gostiteljske dežele.

Brez dvoma je bilo v zadnjih tednih na ameriški strani storjenih mnogo napak in sovjetska propaganda jih je znala izkoristiti. Toda vzrok za razbitje konference leži globlje, namreč v dejstvu, da je danes svet razdeljen na dve vplivni območji, ter da ne vzhodni in ne zapadni tabor ne misli izpustiti iz rok ničesar, kar že ima, vsak pa poskuša, da s kakršnimi koli triki premoti drugega ter izkoristi trenutno zmešnjavo za to, da iztrga nasprotniku kak krajevni položaj. Ta igra je v teku že od konca vojne naprej. Blokada Berlina leta 1948, Indokina 1953, Južna Koreja 1950-53 in sedanja ponovna berlinska kriza so le etape te igre, ki jo nekateri imenujejo „hladna vojna“, kajti vsak izmed njih skrbno pazi, da se vojna ne „ugreje“. To bi namreč pomenilo totalno vojno z raketami in atomskimi bombami. Taka vojna bi pa pomenila propad človeštva in njen konec bi bil brezpomemben tako za zmagovalca kot za premaganca, kajti ves svet bi bil ena sama ruševina.

„Vrhunska konferenca“ je bila sklicana prav z namenom, da to hladno vojno spravi s sveta, kajti ta vojna je podobna igri z vžgalicami na seniku. Zadostuje samo mala nepredvidnost, pa padé iskra v suho seno in senik je v nekaj trenutkih ves v ognju. Zato so bili na dnevnem redu te konference poleg razgovorov o ureditvi berlinskega vprašanja ter sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo, tudi ustavitve atomskih poskusov v vojaške namene ter splošna razorožitev.

To so preveliki cilji, in letalo, ki je padlo na tla v Sibiriji, ni moglo biti zadosten vzrok za torpediranje konference. Vprav dejstvo, da je sovjetska zveza zadavila to konferenco takoj na pričetku, potem ko jo je zadnji dve leti najbolj glasno zahtevala, kaže, da se je moralo v sovjetskem bloku zgoditi nekaj novega, kar je pripravilo Hruščeva, da je tako nagloma spremenil svoje stališče in pri tem ameriško izvidniško letalo izkoristil za povod.

Nekateri menijo, da so ga k temu prisilili sovjetski vojaški krogi, ki so nezadovoljni zaradi nameravanega zmanjšanja sovjetskih vojaških sil za skoraj tretjino. Preusmeritev na atomsko oborožitev omogoča to reorganizacijo ne da bi se pri tem zmanjšala udarna sila sovjetskih oboroženih sil. Potem bi namreč desetine maršalov in stotine generalov bilo naenkrat brez posla in Hruščev je najstarejše in „bolehne“ med njimi že začel pošiljati v pokoj, kar je seveda zbudilo hudo kri med prizadetimi. Da so pri tem prihajali na vrsto taki, ki niso bili posebno dobro zapisani pri komunistični stranki, je razumljivo v sovjetskem sistemu. Povrh tega so nedavne spremembe v sestavi Vrhovnega sovjeta pokazale, da se radikalno krilo „stalinistov“, to je tistih, ki so proti slehernemu sporazumu z Zapadom, znatno ojačilo. Proti sporazumu Sovjetske zveze z Zapadom je pa tudi ko-

Letalski incident pred Združenimi narodi

Izvidniško letalo U-2, ki so ga po sovjetski verziji sestrelile ruske raketne čete pri Sverdlovsku, dočim je po ameriški verziji letalo iz nepojasnjenih razlogov padlo na tla, bo prihodnje tedne zaposlovalo ne toliko inženirje ampak politike in diplomate.

Ameriška vlada je namreč po izginotju letala nekaj dne tajila sestrelitev. Ko pa je sovjetska vlada servirala vsemu svetu fotografske posnetke ostankov tega letala ter izjavila, da je pilota kapitana Powersa ujele živega in da bo prišel pred sodišče zaradi špionaže, je washingtonska vlada enostavno priznala, da je pilot Powers s svojim letalom res bil na »izvidniški misiji« nad Sovjetsko zvezo po nalogu ameriškega vojaškega poveljstva, čeprav je letalo formalno pripadalo neki »vremenoslovski« organizaciji. Ameriška vlada je dejala, da danes vse vlade uganjajo vohunstvo z vsemi možnimi sredstvi in da ni nobene bistvene razlike, če sovjetska vlada pošilja vohune s potniškimi letali preko morja s tako spretno ponarejenimi potnimi listi, da

jih obmejni organi ne morejo na prvi pogled razkrinkati, kot če pošilja Amerika svoje »izvidnike« z »vremenoslovskimi« letali nad Sovjetsko zvezo, da tam fotografirajo iz take višine, da jih nobeno sovjetsko orožje ne more sestreliti.

Sovjetska zveza je zadevo predložila Združenim narodom ter obtožila Združene države »kršenja suverenosti ozemlja Sovjetske zveze«. Brez dvoma je ameriška vlada s svojim »priznanjem« špionaže storila odkritosrčno dejanje, ki pa politično ni bilo kaj prida modro. Eno izmed pravil mednarodne špionaže je, da jo vse države uganjajo (in bi bile zelo nepredvidne, če jo ne bi) toda nobena ga javno ne prizna. Zaradi tega ima sedaj Sovjetska zveza pravno dokaj lahko stališče, kajti Ameriki ne bo nič pomagalo, če bo navedla dolgo listo sovjetskih vohunov, ki jih je ameriška policija zalotila na ameriškem ozemlju pri vohunjenju. Sovjetska zveza namreč ni in ne bo priznala, da so ti zaloteni vohuni delali po njenem nalogu, čeprav ves svet ve, da je tako. Se pa razume,

da bo spričo sedanjega številčnega razmerja med obema velikima svetovnjima blokoma v Združenih narodih sovjetska pritožba na koncu koncev vendarle pogorela. Pač pa bo čitajoče občinstvo po vsem svetu morda nekaj tednov imelo priliko brati napete zgodbe o modernih vohunih, to pot iz uradnih arhivov in ne iz pustolovskih romanov.

Da so po drugi strani v Moskvi zaradi poleta pilota Powersa, razumljivo razkačeni. Res je namreč, da so Sovjeti s tem, da so prišli v posest enega izmed izvidniških letal tipa U-2, dosegli nesporni uspeh. Toda obenem je prišlo na dan dejstvo, da je Amerika že štiri leta, to je od leta 1956 imela »v prometu« ta letala, ki so se nemoteno sprehajala nad Sovjetsko zvezo ter po mili volji fotografirala, kar jih je zanimalo (in Sovjeti sami priznavajo — ko obtožujejo pilota Powersa — da so fotografije fantastično natančne). Amerika je o teh izbornih svojih letalih, ki so čudo moderne tehnike, molčala, med tem pa je Sovjetska zveza na široko trobila v svet polete svojih raket v vseмирje, od koder jim je prvič človeku — sovjetskemu človeku — uspelo fotografirati luno od njene hrbtne strani. To je brez dvoma velik uspeh, prav tako pa je nedvomno, da je za vojaška poveljstva mnogo bolj zanimivo fotografiranje doslej neznanih predelov Sovjetske zveze, kjer so posejana tajna atomska mesta, raketne baze in središča oboroževalne industrije, kot pa hrbtina stran lune, kjer ni nič.

400 mrtvih zaradi potresa v Čile

Pokrajino Assuncion v državi Čile v Južni Ameriki je minulo soboto zjutraj obiskal silovit potres in prizadejal ogromno materialno škodo. Doslej so našli 400 mrtvih, število ranjenih pa že sedaj presega nad 2000. Dokončnega števila mrtvih in ranjenih še ni mogoče označiti, kajti vse zveze po potresu s prizadetimi kraji so pretrgane. To pokrajino je že pred 21. leti razdejal podoben potres.

Prve potresne sunke so začutili ob 6. uri zjutraj, ko je večina prebivalstva še spala. Trajali so dobre štiri minute. Prvemu silovitemu sunku so sledili nadaljni treslaji, ki so v jakosti pojemaleli.

Najhuje je prizadeto mesto Concepcion, središče te pokrajine. Potres je ondi porušil 250 hiš, povečini v starem delu mesta. Najhuje so trpela poslopja, ki jim je bil prizanesel potres leta 1939. Prilicno dobro pa so se držale hiše, ki so bile zgrajene po tistem potresu, kajti graditelji so upoštevali, da utegnejo biti še kdaj izpostavljene novim potresnim sunkom.

Takoj za potresom se je iz svinčeno temnega neba vžil gost naliiv. Vode so kmalu

munistična Kitajska, ki še vedno zamača, da jo Zapad prizna kot državo ter sprejme v Združene narode, nakar bi šele mogla sodelovati na mednarodnih konferencah kot enakopravna članica. Zato je bila pekinška vlada vsa zadnja leta dosledno proti vsem „vrhunskim konferencam“ brez nje.

Navedli smo le nekaj znakov, ki kažejo zakaj je vrhunška konferenca propadla. Dokončne vzroke bo odkrila šele zgodovina. Človeštvo vsekakor nima razloga, se prepira v Parizu veseliti, kajti kazno je, da pomenja samo nadaljevanje sedanje

preplavile ulice ter hiše in nadaljevale razdejanje tam, kjer je potres nehal. Zaradi številnih kratkih stikov pri električnih napeljavah je nastalo mnogo požarov. Najbolj tragični je primer ženskega internata za dekleta iz boljših družin, kjer je bilo nastanjenih 200 gimnazijk. Petnajst mladih deklet je bilo blokiranih v enem krilu poslopja in kljub vsem naporom učiteljc ter reševalcev jih ni bilo moč osvoboditi, tako da so žalostno končale v plamenih.

Poškodovana so tudi druga okoliška mesta. V bližnjem pristaniškem mestu Ancud so 7,5 metrov visoki valovi preplavili nenadoma obalne okoliške mesta in odnesli s seboj v morje 130 ljudi. Voda je bila topla, kot da bi bila kuhana.

Čilska vlada je takoj odredila nabiralno akcijo za pomoč po potresu težko prizadetemu prebivalstvu. Prvo pomoč nudijo vojaška in civilna letala.

Potres v Concepcionu je bil le del večjega potresnega gibanja, kajti čez dva dni so potresne sunke začutili celo na Havajskem otočju sredi Tihega oceana.

negotovosti, v katero je svet pahnila „hladna vojna“ v grozljivi senci medcelinskih raket, brzih letal, ter apokaliptičnih gobanov — atomskih bomb. Ta „hladna vojna“ se bo v eni ali drugi obliki najbrž nadaljevala. Vendar dokler se oba tabora zavedata, da eden ne more napasti drugega, ne da bi se pri tem izpostavil istočasnemu groznemu protinapadu drugega ter da imata vsak na razpolago dovolj bojnih sredstev, da zadata drugemu škodo, ki zdaleka prekaša vse prednosti morebitne vojaške „zmage“, tako dolgo lahko upamo, da nam bo ohranjen vsaj ta negotovi mir.

- KRATKE VESTI -

Posebni zunanjepolitični posvetovalni odbor je bil sestavljen pri osrednjem vodstvu Avstrijske ljudske stranke (OeVP) na Dunaju. Njegova naloga bo usmerjanje zunanje politike te prve avstrijske vladne stranke. Pripadajo ji strokovnjaki iz politike, gospodarstva in diplomacije. Za predsednika odbora je bil izvoljen poslanik in opolnom. minister v p. Theodor v. Hornobostel, ki je med drugim tudi predsednik Instituta za podonavška vprašanja.

Za novega zagrebškega nadškofa je bil imenovan msgr. dr. Franjo Šeper, dosednji zagrebški pomožni škof. Novi nadškof je po rodu iz Osijeka, bogoslovje pa je dovršil v Rimu na papeški univerzi Gregorijani, kjer si je pridobil tudi doktorat. Dolga leta je bil predstojnik nadškofijskega duhovskega semenišča v Zagrebu. Ob imenovanju za naslednika na zagrebškem nadškofijskem prestolu je prejel mnogo čestitk, med drugim tudi od sedanjega predsednika Hrvatskega sabora, dr. Vladimira Bakariča.

Nemci so v minuli svetovni vojni izgubili 6,3 milijone mož, všteti mrtve, ranjene, pogrešane in ujetnike. Od tega so samo na vzhodni fronti nemške izgube znašale dva milijona mož, pravi poročilo iz Moskve.

ZVEZA PEVSKIH DRUŠTEV

BO PRIREDILA ZADNJO NEDELJO MAJNIKA 29. 5. 1960

POPOLDAN OB 14. URI V CELOVCU V DOMU GLASBE (Konzerthaus)

PEVSKI KONCERT

VABLJENI STE VSI PRIJATELJI IN LJUBITELJI SLOVENSKE PESMI.

PRIDITE!

Politični teden

Po svetu . . .

Razburjenje zaradi Pariza se ohlaja

Ves svet je bil minuli teden še pod vtisom tako naglo propadle vrhunske konference v Parizu, toda komaj so vodilni državniki zapustili francosko prestolnico, so se niti mednarodne politike že začele prestiti znova. V nekaj dneh se je prvo razburjenje poleglo in dogodki so kmalu dokazali, da se nobena juha ne poje tako vroča kot se skuha.

Hruščev je iz Pariza odletel v Vzhodni Berlin, kjer so ga njegovi tamošnji satrapi sprejeli z velikim pompom in navdušenjem, v pričakovanju velikega, že tolikokrat napovedanega koraka: sklep separatnega miru med Sovjetsko zvezo in Vzhodno Nemčijo. Ta mirovna pogodba bi nemškimi komunističnim lakajem povečala oblast nad njihovimi podložniki, pa prav nič zmanjšala njihove popolne odvisnosti od Moskve. Toda nič takega se ni zgodilo.

Izgleda, da so se Hruščev in njegovi sodelavci že zavedli, da ne smejo prenapenjati strune, kajti klofuta, ki jo je Hruščev s tem, da je po prvi kratki seji zapustil Pariz, dal Eisenhowerju, je zadela v isti meri angleškega ministrskega predsednika Mc Millana in francoskega državnega predsednika De Gaulle. Posledica je bila seveda ta, da so se trije glavni atlantski zavezniki, ki poprej niso bili vedno istega duha in enega srca, res tesneje sklenili skupaj. Zato je v Vzhodnem Berlinu Hruščev priliz nekoliko hladne vode na vzhodnonemško navdušenje, kajti dejal je, da do nadaljnjega se ne bo nič spremenilo glede mednarodnopravnega položaja Berlina in Vzhodne Nemčije.

V zapadnem Berlinu so se seveda oddahnili, kajti zapadni predel bivše nemške prestolnice bi ob sklepu miru z vlado v Pankowu ostal odrezan otoček sredi vzhodnonemškega komunističnega morja, ki bi ga ob prvem viharju rdeči valovi preplavili. Še bolj si pa je oddahnil zapadnonemški kancler Adenauer v Bonnu.

Ameriški predsednik Eisenhower je iz Pariza poletel na enodnevni obisk na Portugalsko, kjer pa je bil precej zadržano sprejet. Razumljivo, kajti zadnji dogodki brez dvoma niso povečali prestiža Amerike in tudi ne osebnega ugleda predsednika Eisenhowerja. V politiki pač štejejo uspehi, ne pa dobri nameni.

Na povratku v Ameriko je predsednika Eisenhowerja sprejela več tisočglava množica, kajti v primeru zunanje političnih težav lastne države so Amerikanci toliko politično zreli, da uvidijo potrebo sloge. Kritika zunanje politike bo prišla šele pozneje.

V Angliji je propad vrhunske konference zbudil veliko razočaranje, kajti v zapadnem taboru so bili vprav Angleži najbolj vneti zagovorniki razgovorov med najvišjimi glavami in zato je neuspeh pariške konference tudi neuspeh angleške politike v zadnjih letih. Kljub temu pa to britanskega ministrskega predsednika Mc Millana ta neuspeh ne bo prehudo prizadel, kajti na njegovo srečo je opozicijska stranka laburistov najbolj vneto zagovarjala »vrhunske razgovore« in je sedaj prav tako razočarana.

Pospešena gospodarska integracija Evrope

Burni dogodki v Parizu so evropske države na tej strani železne zavese zopet opozorili na pravo vrednost njihove politične svobode. Temelja za nadaljnje uživanje te svobode sta pa ohranitev sedanjega vojaško-političnega zavezništva, to je Atlantskega pakta ter urejeno gospodarstvo. Vprav na tem področju pa je v zadnjih dveh letih v svobodni Evropi nastala velika razpoka, kajti bila sta ustvarjena dva gospodarska bloka, ki sta že krenila na pot medsebojnega gospodarskega boja. Na eni strani je »Evropska gospodarska skupnost« (EGS) šestorice (Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg) na drugi pa sedmorica »Evropske svobodne trgovinske cone« EFTA, (Velika Britanija, Danska, Norveška, Švedska, Avstrija, Švica in Portugalska). Dočim bi najšestorica v smislu rimske pogodbe prvotno v 15 letih ustvarila iz vseh držav članic en enoten veliki gospodarski prostor, v katerem bi odpadle vse ovire za gibanje blaga, kapitala in ljudi ter končno vodila tudi v politično skupnost Združene Evrope, pa so cilji EFTA skromnejši. Njen

namen je le pospeševati medsebojno trgovino med državami članicami z postopnim znižanjem carin in drugih ovir. Dočim bodo države EGS v končni fazi odpravile ne le medsebojne carine, ampak uvedle do tretjih držav skupno carino, tako da bi iz njih nastalo enotno carinsko področje ali carinska unija, bi pa članice EFTA ohranile proste roke glede carin do tretjih držav. To je zahtevala predvsem Anglija, ki ne bi rada odprla svojega Commonwealtha (gospodarske skupnosti njenih bivših kolonij, sedaj samostojnih držav) evropski konkurenci, po drugi strani pa se tudi noče preveč vezati na Evropo v smislu večstoletne angleške politične tradicije. Članice EGS so minuli teden sklenile nadaljevati že začeto zniževanje carin in se zedinile, da bodo unižile predvideno gospodarsko skupnost namesto v 15 že v 12 letih.

Istočasno so pa v Lizboni na Portugalskem zasedale vlade članic EFTA in prvič je prišlo do jako dalekosežne ponudbe EGS glede sodelovanja obeh blokov. Predlogi za pogajanja v Lizboni so precej nedoločni, ker je sedmorica uvidela, da gospodarska tekma med obema skupinama škoduje vsem, po drugi strani pa je združitev Evrope neobhodno potrebni temelji blagostanja in tudi politične svobode vseh. Prvič članice EFTA niso več izrazile svojega nasprotovanja proti carinski uniji, ki je temeljni kamen sleherne resne gospodarske združitve Evrope. Brez dvoma je k temu uspehu evropske misli nemalo pripomogel neuspeh pariške vrhunske konference.

. . . in pri nas v Avstriji

Stavba koalicije doživlja pretrese

Minuli teden je stavba vladne koalicije doživela nov pretres. Povzročile so ga pa stanovanjske hiše, ali pravilneje, ureditev celotnega kompleksa stanovanjskih vprašanj. V zvezi s pogajanjem za novi zakon o stanovanjskih stavbiščih ter ozdravitvi stanovanjskih predelov je OeVP postavila zahtevo, da je treba obenem urediti tudi vprašanje najemnin za stare hiše. Sedanje najemnine namreč zdaleka ne krijejo stroškov vzdrževanja ter onemogočajo sleherno obnovo starih hiš, kar vodi k njihovega vedno hujšemu propadanju.

Socialisti so to zahtevo odklonili in vnela se je precej ostra polemika med zveznim podkanclerjem dr. Pittermannom in socialističnim centralnim tajnikom Probstom na eni strani ter predsednikom OeVP dr. Gorbachom na drugi strani. Rezultat je ta, da je stanovanjsko vprašanje zopet zašlo v slepo ulico koalicijskih prepričev, stanovanjska stiska se veča, stare hiše pa naprej propadajo.

Ljudske delnice še naprej ločijo duhove

Drugo vprašanje, ki razdvaja obe vladni stranki, je izdaja novih ljudskih delnic, za katero se poteguje novi generalni tajnik OeVP dr. Withalm, ki pa doslej ni našel prave podpore niti v vrstah lastne stranke. Kot smo že poročali je dr. Withalm predlagal izdajo ljudskih delnic za velepodjetje Böhler v Kapfenbergu, toda ob tistem pristanoku osrednjega vodstva OeVP-jevske delavske in nameščenske organizacije (OAAB), ki je načeluje bivši generalni tajnik OeVP dr. Maleta so celo pristaši te organizacije v podjetju Böhler odklonili izdajo ljudskih delnic. Soglasno s socialisti so menili, da bi to pomenilo razprodajo podjetja ter odtegnitev kapitala, ki ga podjetje samo rabi za investicije. Izkupiček »ljudskih delnic« bi naj namreč šel za gradnjo šol in drugih kulturnih ustanov.

Sporazum z Vatikanom po kapljicah

Pogajanja zvezne vlade z Vatikanom glede premoženjskih zadev so že tako daleč dozorela, da bo o tem vprašanju mogla dokončno sklepati prihodnja ministrska seja ter pooblastiti zunanjšega ministra, da z Vatikanom podpiše ustrežno pogodbo. Ker ni bilo moč rešiti vseh spornih vprašanj naenkrat, so se zedinili, da jih bodo reševali postopoma. Tako je bil najprej dosežen sporazum o finančnih zadevah. V to kategorijo spadajo povrnitev premoženja, ki so ga bili nacisti zaplenili, nadalje odškodnina za škodo iz časa nacistične vlade ter ureditev tako zvanega »verskega zaklada« iz časa cesarja Jožefa II. Kot odškodnino za odtegnjeno premoženje

Dunajski opazovalci menijo, da v krogih OeVP same ni prave sloge in da se v tem vprašanju stara garnitura vodstva OeVP z dr. Maletom na čelu, hoče maščevati novi z dr. Withalmom in Gorbachom na čelu za to, ker so jim spodnesli stolčke. Minuli teden pa je dr. Withalm dobil mogočnega zaveznika, namreč finančnega ministra dr. Kamitz, ki je v ponedeljek na tiskovni konferenci obenem z dr. Withalmom zagovarjal izdajo novih ljudskih delnic. Withalm in Kamitz pravita, da to ne bi bila nikakoli razprodaja državnega premoženja, ampak samo sprememba predmeta lastnine. Država bi prodala del svoje lastnine na podzavljanih podjetjih, z naložbo izkupička delnic bi pa postala lastnica šol, institutov in drugih občekoristnih ustanov. In končno je večja dolžnost države, da se briga za vzgojne in kulturne potrebe državljanov, kot pa da poseduje in vodi gospodarska podjetja, ki bi jih pogosto zasebni podjetniki znali bolj smotrno in dobičkosno upravljati.

Socialisti so na predlog o izdaji novih ljudskih delnic odgovorili zavlačujoče, kajti nahajajo se v neugodnem položaju. Z odkrito odklonitvijo bi se namreč izpostavili očitku, da preprečujejo gradnjo krvavo potrebnih šol.

Država je danes lastnik delniških paketov v vrednosti 4 milijard šilingov, pri čemer pa še niso upoštevana podjetja energetskega gospodarstva ter velekoncern Alpine ter velebanke, je dejal minister dr. Kamitz. Ker je dosedanja izkušnja pokazala, da gredo delnice podzavljanih podjetij dobro v denar, bi samo ob prodaji 10 odst. svoje delniške posesti mogla država iztržiti 800 milijonov šil. Pri tem pa bi vsa podjetja ostala še naprej v državni lasti, kajti v njih bi vlada povsod ohranila potrebno večino in s tem kontrola nad njih poslovanjem. Po drugi strani bi pa iztrženi 800 milijonov zadostovalo za kritje najnujnejših kulturnih potreb.

Ti dve vprašanji sta zelo povečali nerazpoloženje med obema koalicijskima strankama, tako da je minuli teden predsednik OeVP, dr. Gorbach, postavil javno vprašanje ali je koalicija sploh še zmožna za delo. Pritožil se je tudi nad strupenim pisanjem strankarskega časopisja ter postavil zahtevo po »dostojnem obnašanju« tudi v politiki.

Priprave na obisk Hruščeva

Vendar s prelomom koalicije ni za sedaj računati deloma zato, ker ti spori še niso postali preostri, po drugi strani pa pereči problemi zaostrenega zunanje-političnega položaja silijo oba skregana partnerja k vsaj zunanji slogi. Za konec meseca junija je namreč napovedan obisk sovjetskega ministrskega predsednika Hruščeva, ki dunajskim uradnim krogom povzroča sive lase. Po divjih scenah v Parizu Hruščeva nikakor ni moč šteti med naprtiljubljenejše može na svetu.

Po drugi strani pa njegov sedanji obisk gotovo ne bo prispeval k povečanju simpatij za Avstrijo na Zapadu in to prav v času, ko bi jih glede Južne Tirolske še posebno rabila. Hruščevu se pa tudi ne kaže zameriti, posebno sedaj, ko je itak slabe volje. Sovjetski gost pa ne bo ostal samo na Dunaju, ampak namerava obiskati tudi zvezne dežele. Tako je že napovedan njegov obisk v Linzu, kjer si bo ogledal železarne VOEST in tovarne dušika, vozil se bo gori in doli po plavi Donavi, okušal bo rujno vince v Wachau. Pa tudi po drugih zveznih deželah že delajo nekateri razne račune v zvezi z njegovim obiskom.

Varnostne priprave za obisk Hruščeva so zelo velike. Samo na Dunaju bo za časa bivanja »rdečega carja« v naši prestolnici v posebni službi 5000 uniformiranih policajev in 1000 policijskih agentov v civilu.

SLOVENC

doma in po svetu

Slovenec gradi nebotičnik v Abesiniji

Pred kratkim je strokovno časopisje v Italiji, Franciji, Švici, Nemčiji in drugod pisalo o nenavadnem načrtu za prvi nebotičnik v Adis Abebi, prestolnici Abesinije. Izdelal ga je arhitekt dr. Stane Konjedič, po rodu goriški Slovenec. Malo pred začetkom druge svetovne vojne je mladi arhitekt zbudil zanimanje s svojimi originalnimi načrti. Tako je za Egipt izdelal načrt v obliki piramide. Toda vojna je napravila njegovi dejavnosti konec, kajti bil je vpoklican v italijansko vojsko (Goriška je takrat v celoti spadala pod Italijo) in bil je poslan v Abesinijo. Po predaji italijanskih čet Angležem je nato kot prostovoljec vstopil v angleško vojsko ter se boril na raznih afriških bojiščih. Po koncu vojne se je potem vrnil v Abesinijo, kjer je cesar Haile Selassie postal nanj pozoren in ga imenoval za svojega dvornega arhitekta.

Nova palača v Adis Abebi bo imela obliko Salomonove zvezde, ki je simbol abesinske vladarske hiše. Bo to tudi prvi nebotičnik na svetu v čigar notranjost bosta vgrajeni dve široki avtomobilski cesti ter bo z vozom moč priti do 35. nadstropja. Vsi časopisi omenjajo tudi, da je arhitekt Konjedič Slovenec.

Slovenski pisatelji so brali v Trstu in Gorici

Slovenski pisatelji Juš Kozak, Matej Bor, Rok Arib, Ciril Zlobec, Anton Angolič in Janez Menart so minuli teden na dveh večerih brali svoje pesmi in odlomke iz lastnih prozaičnih del. Prvi večer v Gregorčičevi dvorani v palači v ulici Roma je bil namenjen za splošno publiko, ki je do zadnjega kotička napolnila dvorano, dan kasneje pa so v dvorani Dijaškega doma brali slovenski mladini. Oba večera sta lepo uspela. Iz Trsta so se nato slovenski književniki podali v Gorico ter se s svojimi deli predstavili tudi tamošnjim Slovincem, ki so jih tudi toplo sprejeli.

Vinko Zaletel je kazal slike v Gorici

Naš priljubljeni župnik v Vogrčah je dobrodošel gost tudi med našimi rojaki v Gorici, ki jim vsako leto vsaj enkrat v povelikonočnem času pokaže nekaj slik iz svoje bogate zakladnice. Tako je minuli teden predaval na kulturnem večeru Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Gorici. »Dvorana je bila zares natrpana saj g. Zalaletla naše občinstvo zelo dobro pozna in ga vedno z veseljem sprejme. Prikazal nam je najprej čudoviti svet alpskega rastlinstva, ki ga mnogi drugače sploh ne bi videli. Poleg tega smo lahko videli nekaj mogočnih alpskih in dolomitskih vrhov. V drugem delu pa smo občudovali lepe koroške narodne in verske običaje«, poroča goriški »Katoliški glas«.

Mednarodno priznanje slovenskemu režiserju

Na pravkar zaključenem mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu na francoski Rivieri je Slovenec France Štiglic prejel drugo nagrado za mladinski film. Mladi režiser je v zadnjih letih ustvaril več kratkih in celovečernih filmov ter ga v mednarodnem svetu smatrajo za nadarjenega umetnika, in se mu obeta še lepa bodočnost.

Bachov spominski koncert v Ljubljani

Minuli teden je Slovenska filharmonija v Ljubljani priredila koncert posvečen 275. obletnici rojstva Johanna Sebastian Bacha. Ob velikem simfoničnem orkestru pod vodstvom dirigenta Boga Leskovic so pri izvedbi obsežnega in zahtevnega sporeda nastopili še solisti Jelka Staničeva, Boris Čampa, Marijan Lipovšek, Hilda Horak-Čas, Mitja Gregorač in Friderik Ljubša.

Iz življenja Slovencev v Avstraliji

Slovence v mestu Brisbane v Avstraliji oskrbuje v dušnopastirskem pogledu naš koroški rojak dr. Mikula. Pred kratkim so ondi slovesno blagoslovili dve slovenski cerkveni banderi, ki ju je umetniško izdelala E. sestra Marija Pia v Ljubljani. Na enem je upodobljena Marija Pomagaj z Brezji, na drugem pa slovenska apostola sv. Ciril in Metod. Blagoslovitev je izvršil pomožni škof iz Brisbane. Denar za nabavo obeh bander so zbrali ondi bivajoči Slovenci. Oba prapora bosta odslej Slovence predstavljala na škofijskih cerkvenih slovesnostih, katerih se naših rojaki radi udeležujejo. Z blagoslovitvijo bander so ondotni rojaki proslavili 10-letnico prihoda prvih Slovencev v ta kraj.

V Brisbane pa tudi živahno deluje slovensko društvo »Planika«, ki gre že v šesto leto svojega obstoja. Od ustanovitve do danes je pripravilo 37 družabnih prireditev.

Dr. Kreft - predsednik slavističnega komiteja

Po smrti srbskega akademika dr. Beliča, ki je bil predsednik Srbske akademije znanosti in umetnosti v Beogradu in hkrati tudi predsednik Jugoslovskega slavističnega komiteja, je na nedavnem plenarnem zasedanju tega komiteja bil izvoljen za novega predsednika dr. Bratko Kreft iz Ljubljane. V odbor je bil izvoljen poleg drugih še dr. F. Bezlaj, profesor filozofske fakultete ljubljanske univerze.

Pred slavjem slovenske pesmi

Koder zlato sonce hodi

S temi besedami, ki jih je pesnik — duhovnik Anton Hribar morda zavestno pozval iz Prešernove Zdravice, se začenja pesem, v kateri se opeva ves svet očarujoča lepota naše pesmi. Pravi, da »peva Švicar po planinah«, da se »čuže lombardsko petje glasno v divnih spevih milo, jasno...«, da »tudi Oger pesmi poje...«, da pa »lepše, kot je naša pesem« nikjer, nikjer še ni slišal.

Ali je to pretiravanje? Je morda preveč rekel? Zato pač, ker je pesnik? Tako bi se mogli vpraševati in bi morali priznati, da so besede o najlepši pesmi pretirane, če bi bil pesnik sam s svojo trditvijo in če bi bili mi Slovenci sami s takšno trditvijo in le sodniki v lastni zadevi. Toda to lepo spoznanje o naši pesmi so prvi izrekli drugi narodi in to priznanje je prišlo celo iz ust glasbenih strokovnjakov drugih narodov, iz ust oseb, ki so po svojem položaju in okolščinah pač bile dovolj upravičene soditi o našem petju in naši pesmi.

Pa saj, ali niste že premnogi bralci doživeli sami na kakih romanjih, kako so v tujini prisluhnili naši pesmi in kakšno priznanje je povsod žela? In Amerikanci pripovedujejo, kako je bilo nekoč v Clevelandu. Ko so pri neki jubilejni slavnosti imeli prireditev, pri kateri so sodelovali različni narodi, vsak s svojimi značilnostmi. Tedaj so si Slovenci pridobili s svojo pesmijo prvo mesto.

Na kongresu Kristusa Kralja leta 1939 v Ljubljani je bilo slovensko petje tako mogočno lepo, da so tuji najrazličnejši jeziki in narodnosti, ki so bili prišli iz vsega sveta, in med njimi glasbeniki, kar na cesti ustavljali glavnega pevovodjo in ga povpraševali glede zbora, glede ljudskega petja, prosili za note slovenskih pesmi in občudovali mogočno lepoto pesmi in petja, ki so ga čuli na kongresu. Naj navedemo samo besede grofa Antamora, ki je

Spored koncerta 29. maja 1960 v Celovec

Pešer je spored tega koncerta kakor pisana pomladanska trata. Zname, priljubljene pesmi, kot na primer ona narodna o kajžici v Šmihelu, ali pa Nedvedova »Dovovina mihi kraj« se vrstijo z manj znanimi kot je še marsikatera narodna, na primer ona iz Sol »Poubč sem star šele 18 let«, in Hartmanove »V polje prihaja pomlad«. Vmes je kar cela vrsta pri nas sploh še neznanih pesmi:

Laharnarjeva, Pozdravljam te, koroški dol; in Kadar mlado leto, Dalmatinska narodna, Plovi, plovi...! Adamičevi dve: Bom pismo pisala, Ko bi rosica bila. Gojmir Krekova, Tam na vrtni gredi.

In če so marsikateri že znane narodne, pa nastopajo na tem koncertu v novi obleki, v novi harmonizaciji ali celo v novi priredbi kot dve narodni pod skupnim naslovom »V vse«.

Kakor je pestra vrsta pesmi, je pestra tudi vrsta skladateljev in harmonizatorjev. Stari, že častitljivi imeni Nedved in För-

ster, za njimi pa lahkopevni Laharnar, plodoviti Adamič, marljivi zbiratelj koroških narodnih Oskar Dev, živahni Vodopivec, mojster harmonije Premrl, Gojmir Krek in iz zadnjih časov Rado Simoniti se menjavajo s prav našimi, koroškimi pevci in skladatelji, s šaljivim Lesičjakom, lirično čutečo Milko Hartmanovo, prizadevnim samoukom Janezom Petjakom in med nami na koroških tleh že dolga leta požrtvovalno delujočima glasbenima strokovnjakoma Silvom Miheličem in Francetom Ciganom. Tu na tem mestu pač lahko omenimo še to, da na tem programu še vedno ni izčrpana vrsta koroških glasbenikov, še nekaj jih je v tej mali deželici, med njimi pravi umetnik Tone Nagele, ki ga bomo pač imeli priliko spoznati na prvem podobnem koncertu, ki bo temu sledil.

Poglejmo še pri zborih. Dolga vrsta jih je, celih deset. Srečali se bomo spet z znanimi, po uspehih na prejšnjih nastopih slovitimi pevskega zbori. Na čelu dolge vr-

ste bo prikorakal »Gorotan«, šmihelsko pevsko društvo, ki nam je zapelo že toliko lepih pesmi na koncertih in v radiu, da se že kar veselimo, da bomo mogli spet javno pokazati, kako so se nam Šmihelčani priljubili. Med našimi starimi znanci bodo še Globašani, kulturno najbolj razgibani prosvetarji, bodo Selani, ki so že nekaj s svojim moškim zborom, zadnja leta pa z mešanim zborom zapeli tako, da jih nismo le z ušesi, temveč kar še z očmi in usti poslušali.

Manj znani so doslej še Rožanski fantje in Fantje od Baškega jezera. Nič ne dvomimo, da bodo prav po fantovsko korajžno nastopili in si priborili priznanje, kakršno gre takim fantom.

Po svoji geografski legi vzbujajo pozornost trije zbori: najbolj severna dva, prvi Dholški iznad Vrbskega jezera, drugi izpod Djekš Želinjski, ki se povezuje z najbolj južnim zborom, z Obirskim, v katerem prepevajo pevci, doma na sončni strani Obirja in v tihih, mirnih Kortah. Vneto hočejo pričati, kako zveni naša pesem od se-

vera do juga po vsej naši ljubljani Koroški.

Prava novost pa bo najmlajše pevsko društvo, najmlajše zato, ker se je šele pred kratkim, 7. 5. t. l., kot je Tednik poročal, ustanovilo in si je nadelo ime našega slavnega skladatelja Jakoba Petelina-Gallusa. Tega smo najbolj radovedni, prvič zato, ker je novo, drugič zato, ker si je — po imenu sodeč — stavilo visoke cilje, in tretjič, ker bo zapel v glavnem nam neznan pesmi. Pod vodstvom profesorja za glasbo, g. dr. Franceta Cigana, nas bo gotovo lepo presenetilo.

Končni zbor, skupni, bo pa z dvema koroškima narodnima in ognjevitom Premrlovo uglasbitev Prešernove programatične Zdravice zaključil ves ta pestri spored:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da, koder sonce hodi,
prepir bo iz sveta pregnan.
Ko rojak prost bo vsak,
Ne vrag, le sosed bo mejak!

Slavenci in Slovenija
V OČEH ANGLEŽEV

Mirko Javornik:

(Nadaljevanje)

Bruce Lockhart je bil poleg Harolda Nicholsona tisti, ki so mu po prvi svetovni vojni prerokovali sijajno pot kot diplomatu. Kot mlad uradnik britanskega veleposlaništva v Moskvi je mojstrsko odigral nadvse težavno in nevarno vlogo v nemirnih dneh boljševiške revolucije ter neposredno po njej, zlasti ob atentatu na Lenina, ko je kazalo, da ga bodo Sovjeti dali ubiti. Po vrnitvi domov je služboval v Pragi in na Dunaju, nato je pustil diplomacijo ter se vrgel v gospodarstvo, časnikarstvo in pisanje. Njegove, po večini avtobiografske knjige: »Spomini britanskega agenta«, »Vrnitev na Malajo«, »Vrtince«, »Moja škotska mladost«, »Topovi ali maslo« razodevajo nemirnega duha, človeka z neverjetnimi doživetji in skušnjami, zraven pa zasanjanega življenjskega romantika, ki je pripravljen za eno cigansko pesem žrtvovati kariero.

Lockhart je pred drugo svetovno vojno bil po raznih opravih večkrat v Jugoslaviji, kjer se je kot škot posebno zaljubil v Slovenijo in Slovence, kar se je zgodilo tudi pri toliko njegovih rojakih. Tej svoji ljubezni daje duška v raznih knjigah — Bohinju in njegovemu jezeru se je čudovito oddolžil v knjigi »Topovi ali maslo«, Dolenjski in Slovcem sploh pa v delu »Umik iz slave«. Strani, ki jih je tam napisal o nas, spadajo med daleč najlepše, kar je človek kdaj sam o sebi bral. Lockhart pravi med drugim:

»Še en dolg je, ki ga imam do Stanka Šverljuge: da me je seznanil s Krko. Ta sladka slovenska reka teče skozi majčkeno vas, v njeni brezmadežni snagi skoraj bajki podobno; ležečo kakih sto čevljev nad morjem v podnožju Julijskih planin. Čeprav je tako visoko, je vendar krajina bila

uporna zmešnjava barv tisti junijski dan, ko sem jo prvič obiskal.

Razen vaškega katoliškega duhovnika in zdravnika so vaščani kmetje. Prijaznejših, preprostejših ljudi nisem nikdar srečal na nobeni svoji poti. Kakor večina gorjancev so krasnih postav. Moj nosač, od vremena zdelan star vojščak, je stal tako ravno ko mlada breza. Ne poletna pripeka, ne zimski mraz ga nista držala pod streho in pri 60. letih je še vedno lahko koračil po dvajset kilometrov na dan.

Reka sama je bila voda iz sanj in ko sem je utrudil ribarjenja, sem legel na travnati breg in bral, da bi prihranil moči za večerno veselje o katerem so mi pravili čuda. Vse je bilo tako, kakor so mi pripovedovali, da bo, in ko sem nehal loviti, me je bilo kar sram zaradi velikosti plena in njegovega števila.

Večerja v mali leseni krčmi je bila veličastna pojedina. Moje grlo je bilo izsušeno, toda sveže postrvi, okusno kuhani krompir in domači kruh z maslom sem odplavaljal z obilnimi požirki belega vina iz tega kraja. Jed je spremljala čudovita podoknica s piščalmi, ihtečimi goslimi in petjem. Niti na Ruskem nisem slišal prijetnejše godbe, kakor pa so bili glasovi teh slovenskih kmetov, ki so pluli iz doline v mesečini pod nami skozi odprto okno v sobo. Po kavi smo se pridružili vaškim gasilcem, ki so imeli letno veselico. Vino je razvezalo jezike in slišal sem strahotna pripovedovanja o preganjanju Slovencev pod tujo oblastjo. Te zgodbe so vžigale plamene v dremajočih očeh teh trdih gorjancev.

Ko smo vstali, da gremo, je vaški zdravnik, gospod pri šestdesetih letih, ki je za to priliko oblekel zastarelo in zelo zglia-

(Konec na 8. strani)

FRAN ERJAVEC:

271

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Ker so zapustili Francozi tudi Spodnjo Koroško šele v začetku l. 1810., ni prišlo torej vso jesen l. 1809. na vsem Koroškem še do nobene vidnejše zunanje upravne spremembe, vendar se je začela dokaj hitro oblikovati v Ljubljani (ta je štela tedaj 13.000 prebivalcev), ki je bila že takoj v začetku določena za glavno mesto nove Ilirije, tudi nova uprava za celotno Ilirijo, torej tudi za beljaško kresijo, dočim je bila celovška kresija še nadalje upravljana kot začasno okupirana pokrajina. Že 10 dni po podpisu schönbrunnškega miru je namreč imenoval Napoleon za generalnega intendanta vse Ilirije državne svetnika Dauchyja (dotlej je bil generalni intendant v Ljubljani le za Kranjsko grof Daru), ki je prispel v Ljubljano dne 3. XI. in je imel nalogo urediti najprej finance. Istočasno je bilo glede financ izdanih tudi nekaj navodil v tem smislu, da naj se vsi dohodki Ilirije stekajo v eno skupno blagajno, iz katere naj se vzdržuje tudi armada, ki bo nastanjena v Iliriji (t. j. XI. vojni zbor). Dobička ni pričakoval in ne terjal Napoleon od teh novih, po mnogih vojnah izmoghanih provinc nobenega, pač je pa zahteval, da se vzdržuje iz lastnih sredstev in da »mora dežela sama rediti svojo armado«, zato je Dauchy tudi takoj ustavil neupravičene kontribucije in skušal novim podložnikom čim bolj olajšati huda bremena vojnih časov. Že z dekretom z dne 14. X.

vinc. Štirinajst dni za Dauchyjem je prispel (17. XI.) končno v Ljubljano še prvi generalni guverner Ilirije, maršal Marmont, dočim je odšel Baraguay že 21. X. na Tirolsko. Marmont je odpotoval iz Pariza dne 4. XI., a se je spotoma ustavil še v Milanu, da se je dogovoril s tamošnjim podkraljem Evgenom o odstopu Dalmacije in Istre Iliriji. S tem je ugasnila oblast podkralja Evgena in Marmontu je sedaj pripadla naloga s pomočjo Dauchyja izvesti prvo upravno organizacijo Ilirije (Dauchy je bil pa zaradi sporov z Marmontom že dne 28. VIII. 1810 zamenjan z baronom Bellevilom, a tega je potem meseca avgusta l. 1811 nasledil zelo soborni grof Chabrol).

August Fridl, Marmont, ki je dobil v Iliriji podkraljevsko oblast, je bil že dotlej generalni guverner, da ga je Napoleon imenoval za »vojvodo dubrovniškega«, a spričlo svojih vojaških vrlin je postal v zadnji vojni še maršal. Bil je tedaj komaj petintridesetletni mož, po rodu plemič, izobražen, duhovit, ponosen, jako pravičen nasproti prebivalstvu in navzlic svoji vojaški dostojanstvenosti tudi dobrodušen in popustljiv. Koroški zgodovinar Herman ga dolži, da je pri upravi Ilirije »najbrž« le polnil tudi svoje lasne žepe, kar je pa vsekakor neupravičena in neokusna kleveta, pač mu je pa Napoleon sam v priznanje njegovih zaslug že z dekretom z dne 15. VIII. 1810. nakazal izredno letno rento po 50.000 fr. iz dohodkov nekaterih kranjskih državnih posestev. Kranjski zgodovinar A. Dimitz ga nazivlje »enega najodličnejših značajev francoske armade«, dr. 1809 je bilo vse ilirsko ozemlje tudi razdeljeno v 7 provinc. Prijatelj pravi o njem: »Marmontov spomin bi za-

služil, da bi večno živel med Slovenci«. Celo sam cesar Franc I. se je ob priliki svojega potovanja po Dalmaciji izrazil nasproti Metternichu: »Res škoda, da maršal Marmont ni ostal dve ali tri leta dlje v Dalmaciji«. Imel je jako mnogo smisla tudi za kulturni napredek poverjenih mu dežela. V Ljubljani je stanoval in uradoval v škofijski palači (škof se mu je bil umaknil v semeniško poslopje), le ostre zimske mesece je prebil v toplejšem Trstu.

Razumljivo je, da je skušal Marmont tudi v Iliriji v čim večji meri uvesti francoski upravni sistem, vendar ni pri tem prenašlo in po nepotrebnem odpravljalo že dotlej obstoječega stanja. V svojih »Spominih« je pozneje sam zapisal, da prebivalcem ni nič neprijetnejšega, kot če morajo brez nujne potrebe spreminjati svoje navade. Ko mu je Napoleon izročal novo oblast, sta se bila že v ustnem razgovoru domienila, da bo ostalo pri nižjih ilirskih upravnih oblasteh vse tako, kot je bilo že pod avstrijsko upravo in da bodo lahko ostali na svojih mestih tudi vsi dotedanji avstrijski uradniki, ki niso pobegnili, seveda so pa morali priseči pokorščino in zvestobo novi vladi. Glede na vse to je Marmont tudi zapustil najboljše spomine v deželi, kar je z zadoščanjem poudaril tudi v svojih »Spominih«. Spomladi l. 1810 ga je v Ljubljani obiskala tudi njegova soproga in, ko so ob priliki Napoleonovega dne priredili (15. VIII.) Ljubljancem cesarju na čast slavnostno razsvetljavo, se je eden izmed množestvilnih napisov tudi glasil:

»Od Blaka do Budve Ilirzi pojo:
Nash vajvod je Marmont, posdravljen naj bo!
(Dalje prihodnjič)

SV. MESTO NAD ŽVABEKOM

Kakor vsako leto, hočemo tudi letos obiskati, počastiti in prositi Mater božjo na Sv. Mestu dne 30. majnika, to je v ponedeljek pred Binkošti na tako imenovano št. Otovo. Tedaj prihaja že od nekdanj na Sv. Mesto po osem procesij iz sosednjih župnij, skupno s svojimi dušnimi pastirji. Pobožnost in zaupanje v Marijino pomoč nagiba vernike, da obiskujejo Marijino svetišča, se Mariji zahvaljujejo za prežete milosti in jo prosijo v novih potrebah. V ta namen je romarjem dana lepa priložnost. 7 do 8 svetih maš se ta dan daruje v čast Materi božji, se moli in poje v zahvalo in vsak ima časa dovolj za svoje posebne potrebe. Je tudi priložnost za prejem sv. zakramentov, kar je Mariji v največje veselje in čast, v najlepšo zahvalo in kar najbolj gotovo uslišanje naših prošelj.

SREJE PRI ŠKOCIJANU - KORTE
(Obilo sreče mlademu paru!)

Minulo nedeljo so srejski fantje postavljali »šrango«, kajti ženin dr. France Vrbinc je odpeljal dekle iz naše vasi, Sonjo Kačnikovo, v Korte pred oltar, kjer ju je preč. g. dr. Franc Cigan zvezal z zakramentom svetega zakona.

Dr. France Vrbinc je znan kot marljiv kulturni delavec, ki je več let vneto deloval na Koroškem. Pred kratkim je pa v Gradcu po temeljitem znanstvenem delu dosegel doktorat iz filozofije. Kačnikova Sonja pa je znana kot prijazna in pridna dekle iz dobre krščanske družine. Zato se je zbralo v s pomladanskim cvetjem okrašeni planinski cerkvi v Kortah lepo število sorodnikov, prijateljev in znancev, da z njima praznujejo ta njuni korak v skupno življenje.

Med poročno sv. mašo so pod vodstvom č. g. Holmarja prepevali korški cerkveni pevci in pevke, ki zaradi svojega ubranega petja upravičeno slove daleč naokoli.

Vesela svatba je bila pri Pristovniku, kjer sta prijazni gospodar in gospodinja v njunih modernih in okusno opremljenih gostinskih prostorih pripravila obilo izvrstne jedade in pijače. V prijateljski družbi in veselem petju je — tudi brez godbe — čas le preneglo minil v prijetnem razpoloženju, ki je moč najti samo v domačem krogu.

Mladoporočencema želimo, da bi bila njuna skupna pot posejana z rožicami in da jima dobri Bog nakloni obilo družinskega blagoslova in sreče.

CELOVEC

(† Jožefa Zabjek)

Prejšnji torek je bila pokopana na celovškem osrednjem pokopališču (Annabichl) ga. Jožefa Zabjek, roj. Javornik.

Pokojna je bila pred 76 leti rojena v Jerovi vasi pri Grosupljem (na Dolenjskem) v znani in ugledni Javornikovi družini.

Javornikova družina je bila tako rekoč širom vse Kranjske in tudi preko njenih mej znana, da je tam mesarski poklic doma; saj so ga izvrševali štirje bratje (na Igu, v Ljubljani, na Škofljici in na Grosupljem) in pred leti tudi pokojna sestra ga. Pepca, kakor so jo doma klicali. Doma so klali na veliko (znane so bile tudi njihove izvrstne kranjske klobase) in razpošiljali oz. vozili meso in mesne izdelke daleč naokoli — v Ljubljano, po Gorenjskem, v Zagreb in pred desetletji celo v Trst, Trbiž in Celovec.

Tako je tudi rajna gospa Pepca še kot samska prišla že pred prvo svetovno vojno večkrat v Celovec, kjer si je čez nekaj časa uredila in vodila na Kolodvorski cesti nasproti današnje Trgovske in obrtne zbornice dobro ideočo mesarijo. A domotožje jo je koncem vojne tako vleklo domov, da je zapustila Celovec in odšla med svoje. V Ljubljani se je nato poročila s sedaj tudi že pokojnim gosp. Zabjekom. A kmalu si je zopet zaželela lepe Koroške in sta čez nekaj let oba šla v Celovec.

Pokojna je bila vedno zelo pridna in marljiva in je kupila hišo na Velikovški cesti št. 46, kjer je potem živela vsa leta do lanske jeseni, ko se je preselila zaradi onemoglosti k hčerki ge. Angeli, ki je poročena s sinom bivšega celovškega župana g. Grafa. Dokler je mogla, je rada hodila v cerkev; bila je tudi prijateljica slovenskega tiska. Pomalem je bolehalo že nekaj let sem, tik pred letošnjo Veliko nočjo pa je morala ponovno v bolnico, a ni bilo več rešitve. Po vdano prenašanem trpljenju in boleznih jo je Vsemogočni dobro pripravljeno za pot v večnost poklical k sebi prvi

Pri nas na Koroškem

petek v maju. Pogreb, ki so se ga udeležili številni znanci in prijatelji, je vodil preč. g. Brunner, šentpeterski župnik, ki je pokojno v nagrobnem govoru prikazal kot verno in močno ženo in mater, katera se je zavedala svojih dolžnosti do Boga, do svoje družine in do bližnjih. Navzoč je bil tudi preč. g. p. Maas, ki jo je obiskoval v njeni bolezni in ji tudi podelil zakramente za umirajoče.

Pokoj njeni duši, svojcem na Koroškem in onstran Karavank pa izrekamo naše iskreno sožalje.

GLOBASNICA

(Mili gostje iz Gradiščanskega pri nas)

Mešani pevski zbor Kat. prosvetnega društva v Globasnici je — kakor se morda še spominjate — gostoval predlanskim z našimi pesmimi na Gradiščanskem, kjer so Hrvati koroške Slovence povsod sprejeli s pristno slovansko gostoljubnostjo. Globašani so obiskali med drugim Frakanavo, majhno faro ob avstrijsko-ogrski meji, kjer so seveda tudi peli in se prav domače imeli. Letos pa je »katoliška omladina« iz Frakanave pod vodstvom tamkajšnjega župnika č. g. Ignacija Horvata, enega najbolj vidnih kulturnih pionirjev gradiščanskih Hrvatov, Globašanom vrnila obisk in jim tako dala priliko, da se Frakanavcem vsaj malo oddolžijo za njih »gostoprinstvo«.

Na svojem 4-dnevnem potovanju po Avstriji so frakanavski omladinci prispeli v Celovec v soboto, 30. aprila, kjer jih je pozdravil in sprejel č. g. dr. Zablatnik, jim razkazal zanimivosti mesta in okolice in nato krenil z njimi v smeri — Globasnica. Žalibog vreme ni bilo ugodno, tako da si naši gostje — doma iz kraja v ravnini — na vožnji v podjunsko dolino radi slabe razgleda niso mogli ustvariti prave slike o naši domovini ob vznožju Karavank;

biser Podjune, Klopinsko jezero, so pa le videli in lahko njegovo lepoto občudovali od blizu! Ravno, ko so se društveniki pričeli zbirati, malo pred sedmo uro so gostje prispeli z avtobusom v Globasnico. V pozdrav jim je zaigrala godba »Črna klobuka«, pristrčno dobrodošlico pa je dragim gostom voščil društveni predsednik Albert Smrečnik. V imenu hrvaške omladine je odgovoril z zdravico koroškim Slovincem č. g. Ignacij Horvat. Nato se je začel družabni večer, ki je potekal v najlepši harmoniji. Na njem je dominirala pesem, zdaj slovenska, zdaj pesem gostov! Naše pevce je dirigiral g. Herman Kariš, Hrvat pa so zapeli kakor v prejšnjih časih pri nas fantje na vasi. Čeprav niso imeli s seboj organiziranega zbora, so vendar njih ubrani in čisti glasovi, njih mehke melodije globoko odjeknile v naših srcih. Vmes pa je igrala godba poskočne in govor je sledil govoru. Da nismo bili priča večeru, bi skoro ne mogli verjeti, da so si pozni potomci davnih prednikov tako sorodni v mišljenju in govorici! Le škoda, da se je gostom iz Gradiščanske mudilo in da so se zadržali med nami samo nekaj uric.

GORENČE

(Smrtna kosa)

Lani smo imeli samo enega mrliča, letos pa je smrt pri nas močno zastavila svojo koso. Imeli smo že 7 mrličev-domačinov in brzkone smrtna kosa še ne bo mirovala. 23. januarja smo pokopali Jerneja Kranjca, pd. Koselovega očeta iz Šmiklavža, ki je lepo spravljen z Bogom umrl in dosegel 83 let. Bil je zelo varčen in skrben gospodar. Svoje premoženje je zapustil sorodnikom. Upamo, da ne bodo nanj pozabili v molitvi in pri daritvi sv. maše.

Dne 31. jan. je umrla na Ledu pos. hči Pavla Woltsche, stara šele 19 let. Več let

je bila bolna na ledvicah, iskala večkrat zdravja v bolnici, pa brez uspeha.

Dne 24. febr. smo na farnem pokopališču v Šmiklavžu pokopali 59 let starega kmeta, Friderika Hasenbichlerja, pd. Primusa Gregorja iz Wunderstätten ob obilni udeležbi ljudstva iz sosednjih far. Pokojni je več let trpel na srčni naduhi. Bil je milega, mirnega in dobrohotnega značaja. Žena in sorodniki ga bodo pogrešali.

Dne 1. marca so iz celovške dež. bolnice pripeljali mrtvega Filipa Zideja, Ožbaltovega Lipeja iz Srednje vesi. Bil je par let bolan. Zdravil se je v Lazu nad Zg. Dravogradom, kjer je sanatorij za tuberkulozne. Jeseni lani se je vrnil domov, pa vedno bolj pešal. Doma je lepo pripravljen prejel zakramente in se tako pripravil na smrt. Po odredbi zdravnika je bil še tisti dan odpeljan v Celovec v bolnico, kjer je takoj naslednji dan umrl. Star je bil šele 48 let.

Na pokopališču podružnice Sv. Radegunde je bil 3. marca pogreb dobrega Rovnovega očeta Mateja iz Leda. Sicer je bil že 83 let star, pa še vedno priden za delo. Ko je pripravljel drva, je po naključju s težkim hlodom pritisnil na žolčni mehurček in je moral v par dneh, lepo na smrt pripravljen, izdihniti svojo blago dušo. Pokojni je bil doma iz Podkrajja pri Vipavi. Še mlad je prišel semkaj, delal v gozdu, se tu oženil in si postavil hišico z majhnim gospodarskim poslopjem. Bil je mirnega, resnega in treznega značaja, dober kristjan in zaveden Slovenec, ki se nikdar ni sramoval svojega maternega jezika. Se je pač zavedal, da je jezik kulturna vrednota, podedovana od svojih staršev in jo je treba po volji božji varovati in čuvati iz spoštovanja do svojih roditeljev. Bil je zvest naročnik Našega tednika - Kronike in tudi Mohorjevih knjig. Rad je podpiral in bral tudi slovenske našožne liste. Kljub ubožtvu je rad prispeval v dobre namene. Če trenutno ni imel denarja, je pa pozneje prinesel. Bog naj mu bo obilen plačnik!

Na dan 5. aprila pa sta umrli kar dve dobri ženi — vdovi: Krista Sadnek, posestnica, pd. Lenceja, in posestnica Elizabeta Brunnik, pd. Habnarjeva mati, obe iz Šmiklavža. Bili sta dobro pripravljene. Prva je bila stara še le 60 let. Bila je zelo skrbna

(Dalje na 8. strani)

Program koncerta slovenskih pesmi,

ki ga priredi Zveza pevskih društev v nedeljo, 29. majnika 1960, ob 2. popoldne v Glasbenem domu (Konzerthaus) v Celovcu

1. Zorko Prelovec, Pozdrav. — Zapoje skupni zbor.

2. Pozdravni nagovor predsednika Zveze dr. Franca Krajgerja.

3. Govor tajnika.

4. Pevsko društvo »Gorotan«, Šmihel nad Pliberkom:

Koroška narodna — Franc Bricelj: V Šmihelu 'no kajžico imam. — Milka Hartman — Silvo Mihelič: Tam pod Peco zeleno. — Narodna — Franc Ferjančič: Rožic ne bom trgala.

5. Fantje od Baškega jezera:

Anton Nedved: Domovina, mili kraj. — Vinko Vodopivec: O večerni uri. — Narodna, priredil Franc Marolt: Moja kosa.

6. Pevski zbor Kat. prosvetnega društva Globasnica:

Lesičjak — Luka Kramol: Pesem od sedanjega časa. — Janez Petjak: Na balu (Lesičjakovo besedilo). — Milka Hartman — Janez Petjak: V pregnanstvu.

7. Pevski zbor Dholica:

Janez Laharnar: Pozdravljam te, koroški dol. — Anton Förster: Sem pevec. — Emil Adamič: Kaj pa delajo tičke.

8. Pevski zbor Pliberk:

Anton Förster: Ah, ni li zemljica krasna? — Milka Hartman — Marko Bajuk: V polje prihaja pomlad. — Narodna — Stanko Premrl: Po jezeru.

ODMOR

9. Pevsko društvo Sele:

Koroška narodna — Silvo Mihelič: Lušno je v vigrad. — Selska narodna — Silvo Mihelič: Pobč sem star šele 18 let. — Janez Laharnar: Kadar mlado leto.

10. Zbor rožanskih fantov:

Dalmatinska — Rado Simoniti: Plovi, plovi. — Koroška narodna: Lastovkam. — Anton Förster: V hribih se dela dan.

11. Pevski društvi Obirsko in Želinje:

Milka Hartman — Matija Tomc: O Podjuna. — Dve narodni, priredil Franc Cigan: V ves. — Janez Laharnar: Koder zlato sonce hodi.

12. Pevsko društvo Jakob Petelin-Gallus, Celovec:

Koroška narodna — Oskar Dev: Spov ptice pojo. — Emil Adamič: Bom pismo pisala. — Emil Adamič: Ko bi rosica bila. — Gojmir Krek: Tam na vrtni gredi.

13. Združeni zbori:

Koroška narodna — Oskar Dev: Spov ptice pojo. — Emil Adamič: Bom pismo Franc Cigan: Čej so tiste stezdice. — Stanko Premrl: Zdravica (Dr. Fr. Prešeren).

*

Še nekaj misli o koncertih

V eni zadnjih števil »Našega tednika« smo brali, da so koncerti glasbene prireditve, ki so plod občestvenega dela in skupnosti vseh udeležencev. Lahko pa primerjamo koncerte tudi z umetniškimi razstavami. Upodabljači umetniki, ki delajo slike ali kipe, razstavljajo od časa do časa svoje stvaritve na umetniških razstavah, ljudje jih hodijo gledat, da se tako seznanijo z deli umetnikov in umetniki samimi, jih ocenjujejo, jih hvalijo ali odklanjajo. Prav podobno je tudi na koncertih. Na koncertih se seznanjamo s kompozicijami glasbenikov, jih poslušamo, ocenjujemo, jim dajemo priznanje ali pa jih odklanjamo. Razlika je dana le s predmetom samim. Sliki lahko opazujemo in gledamo poljubno dolgo, pesem, sploh glasbo pa moremo poslušati le dokler se poje ali gode, le v določenem času.

Tako bomo tudi na bližnjem koncertu slovenskih pesmi v nedeljo, 29. majnika, poslušali petje naših zborov. Vemo, da so posamezni zbori, ki bodo tedaj nastopili, odbrali izmed mnogih najlepše pesmi, ki jih premorejo, in da se bodo potrudili, da jih bodo čim lepše podali. In to je, kar pride pri koncertih še zraven, ne ocenjujemo samo skladatelja in skladbo samo na sebi, temveč tudi tistega, ki nam skladbo predvaja, najsi bo to s petjem ali pa s kakim instrumentom. Tako bo torej na tem koncertu se vrstila pesem za pesmijo in zbor za zborom, to bo razstava naših pesmi in naših zborov.

Vsaka taka prireditve v glasbenem svetu, posebno še pri nas, koroških Slovincih, pomeni slovesnost posebne vrste. V praznični ubranosti se bomo zbrali v krasni veliki dvorani Glasbenega doma, odložili svoje vsakdanje skrbi in se še na zunaj sprostili vsega, kar bi nas ali druge utegnilo motiti med koncertom. Odložili bomo plašče, klobuke, strehe, torbe in podobne stvari v garderobi. In ko bomo na svojem sedežu v dvorani, se bomo pustili od naših navdušenih pevcev in pevovodij odvesti v svet lepote naših pesmi, ki jih je ustvaril naš narod ali pa glasbeniki našega naroda. Doživljali bomo praznik naše pesmi in našega petja.

Kramljanje o koruzi

Koruzi je doma v tropskem pasu Južne Amerike. Spričo tega se ne smemo čuditi, da je za zmrzal občutljiva, da ljubi veliko toplote in razmeroma dobro prenaša sušo. Raznolikost in prilagodljivost koruze nudi v pogledu križanj veliko možnosti. Prvotno so skušali iz domačih vrst koruze z masovnim izborom izločiti tiste z najboljšimi lastnostmi. Ko pa so se leta 1900 ponovno oprijeli Mendelovih dednih zakonov, so pričeli bolj intenzivno s križanji iskati koruzo, ki bi odgovarjala postavljenim zahtevam. Prava presenečenja so dosegli s takozvano »heterosis« vzejo. Z večletnim izborom in s sokrvjem (Inzucht) vzgajajo relativno čiste vrste, ki dajejo, če jih križamo med seboj, veliko večji donos v naslednji generaciji. Koruzo, ki jo pridobivajo na ta način imenujemo hibridno koruzo.

Hibridna koruzi daje pri storžih in listih boljše donose kot domače sorte. Priporočljive so vrste Wisconsin 416 AA in Wisconsin 355 A za klimatsko ugodne lege. Za klimatsko bolj neugodne lege pa prideta v poštev trenutno le vrsti Wisconsin 270 in Wisconsin 255. Ostale vrste hibridne koruze ter domači vrsti Mönchhofner in Loosdorfer Raninger, kasno zorijo in tudi v ugodnih letih komaj dozoriijo za silosno uporabo.

Ako hočemo, da se storži dobro razvijajo, ne smemo sejati koruze preveč na tesno. Priporočljivo je sejati po dve zrnji (Dibbelsaat). Oddaljenost v vrsti naj bo 20 do 30 cm, vrste pa naj bodo vsaksebi 50 do 60 cm. Na hektar potrebujemo za tak način setve 30 do 40 kg semena.

V krajih, kjer je nevarnost zmrzali, koruze ne smemo prezgodaj sejati; v krajih, kjer nevarnosti zmrzali ni, moramo pa paziti, da je ne sadimo prepozno.

Večja donosnost hibridne koruze seveda zahteva od zemlje veliko hranilnih snovi, kar je treba upoštevati pri gnojenju njiv na katerih sejemo koruzo. Po vsej pravici pravijo, da koruzi zemljo močno izčrpa in da zahteva veliko gnojja. Spričo tega je treba koruzo dobro gnojiti s hlevskim in rudninskim gnojem.

Razen gnojja zahteva mlada koruzi dobro prezračeno zemljo. Med vrstami jo

moremo okopavati s strojem pri čemer istočasno zatiramo poganjajoči plevel; v vrstah pa ne gre drugače, kot da okopavamo z motiko in zatiramo poganjajoči plevel s škropili. Za kemično zatiranje plevela uporabljamo Dilex, Dicopur, Hedarex, Simazin in Gesaprim. Travnatega plevela s prvimi tremi sredstvi ne moremo zatreti, pač pa sta uspešni proti temu obe zadnji sredstvi: Simazin in Gesaprim. Praktično v vodi netopljivi Simazin uporabljamo preventivno proti plevelu, more pa razviti vse svoje sile le v vlažni zemlji. Za suhe kraje je boljši Gesaprim, ki je v vodi topeljiv in ga posrkajo korenine prav tako kot listi. Zato Gesaprim lahko škropimo tudi še potem, ko je plevel že pričel odganjati. Dasi ravno brani Simazin in Gesaprim koruzi ves čas rasti pred zapleveljenjem, je pa vseeno še priporočljivo od časa do časa koruzo okopati. Kot vemo, se na pravi na zemlji skorja v suhih letih, če je ne zasenčuje plevel in prav zavoljo tega moramo med vrstami narahlo okopavati koruzo.

Zatirati koloradarja je dolžnost

Ko je prišla 9. maja 1877 v Evropo vest: »Koloradar na pristaniških jezovih in New Yorku in New Jerseyju«, v Evropi še noben kmetovalec ni pričakoval, da bo nekaj desetletij kasneje prav ta mrčes postal tudi v Evropi krompirjev škodljivec številka 1.

Merodajni uradi v evropskih državah so takoj v naslednjih letih skušali preprečiti z zakonitimi določili prenos tega škodljivca v evropske države, kajti že 14. junija 1877 je našel nek pristaniški delavec v Bremenhavenu na neki vreči s koruzo koloradarja, kar je bil zadosten dokaz, da so ga zanesli v Evropo s prekomorskimi transporti.

Še leta 1877 so na krompirjevih njivah pri Mühlheimu ob Renu našli ličinke koloradarja, nato pa že v Torgauu in Schildauu. Ta prva najdišča so zavarovali, kolikor so mogli in jih izolirali, toda ta hrošč ne potrebuje za svoj razmnožitev ne ladij in ne železnice, kajti letati zna sam.

Kmečki stan je porok za uspeh gospodarstva

»Ali se bo kmečki stan v dobi neomejenega tehničnega razvoja med zapadnimi farmami in vzhodnimi kolhozi mogel v bodočnosti ohraniti?« O tem vprašanju je govoril pred kratkim minister za kmetijstvo in gozdarstvo, dpl. inž. Hartmann, ter med drugim dejal:

V nasprotju s svobodnim svetom, je komunizem spoznal gospodarsko-politični in družbenopolitični pomen kmečkega prebivalstva ter se znal tega svojega spoznanja v boju za oblast tudi v polni meri poslužiti. Kmetje tistih dežel, ki so prišle pod komunistično oblast, niso bili marksisti, a bili so tlačeni, ubožani ter od države zapostavljeni. Tudi v svobodnih evropskih državah je vprašanje kmetijstva sedaj bolj pereče kot kdajkoli. Gospodarska integracija Evrope poraja nove težave in nevarnosti. Podrobne preiskave so pokazale, da so dohodki kmetov v vsem območju Evropske gospodarske skupnosti nižji od dohodkov drugih poklicev, deloma celo precej. Razen tega nazaduje povsod delež potrošniških cen, ki odpade na kmetijstvo, za hranila; dočim se delež predelovalne in razpečevalne obrti veča. To je posledica večjih potrošniških zahtev in od tega odvisnih višjih tržnih cen.

Skoro 70 odst. vseh kmečkih obratov v območju Evropske gospodarske skupnosti obdeluje manj kot 10 hektarov. Razmere v Avstriji, Švici in v drugih državah, ki niso članice te skupnosti, so zelo podobne, prav tako pa tudi napor odgovornih ura-

dov, da zagotovijo proizvajalcu zadostni dohodek ter istočasno potrošniku predočijo cenenost in ličnost kmetijskih pridelkov. Seveda pa strokovnjaki Evropske gospodarske skupnosti niso mogli spregledati, da včasih od kmetijstva preveč zahtevajo, ko hočejo naj s svojo politiko cen izpolni socialnopolitične naloge. To je paradokso, če naj kmetijstvo, ki ima že itak manjše dohodke, pomaga ostalim skupinam prebivalstva do višje življenjske ravni in blagostanja, ne da bi bilo tega samo tudi deležno.

Na daljšo dobo se vprašanja kmetijstva množijo. Medtem ko letno umre zaradi lakote 30 do 40 milijonov ljudi na severu, se kopičijo drugje ogromne količine neprodanih pridelkov. Z njimi bi bilo mogoče kriti tudi dober del evropske potrošnje.

»Ali bo zavoljo tega ohranitev zmogljivega kmetijstva za Evropo nekaj odvečnega?«

Na to vprašanje je kmetijski minister dal tale odgovor:

Tako farme kot kolhozi so doslej pokazali, da ne bi mogli prehraniti množičnega prebivalstva na svetu na daljšo dobo. Agrarna znanost vse bolj in bolj prihaja do prepričanja, da so delovne brigade na Vzhodu kot monokulture na Zapadu in Vzhodu, ki povzročajo zemeljske erozije, premalo produktivne. Močno mehanizirane obrate z menjajočimi se pridelki, ki imajo obliko evropskih kmetij, lahko smatramo kot najvišjo razvito obliko kmetijstva na svetu. V teh kmetijskih obratih lahko dosežemo tudi najvišjo raven v biološkem in tehničnem razvoju. To velja i za ohranitev plodnosti zemlje i za izkoriščanje delovnih in vlečnih sil.

Evropskega kmetijstva že zavoljo njegovega političnega in sociološkega pomena ne moremo nikoli dovolj visoko oceniti. Na daljšo dobo nudi tudi v gospodarskem oziru najboljšje jamstvo za uspeh. V velikem evropskem gospodarskem prostoru mora zato ostati kmečki stan zdrav ter ga je treba z vsemi razpoložljivimi sredstvi podpirati.

Relativno dolgo učinkovanje Simazina v zemlji pa dovoljuje sejanje pšenice na taki zemlji šele po pretoku dobrih osem mesecev. Po približno enem letu lahko spravimo v to zemljo že tudi krompir, grah, ječmen in oves, ne smemo pa sejati še detelj. Zato je treba pač prej premisliti, preden uporabimo Simazin ali Gesaprim, kaj mislimo še sejati za koruzo.

Škropljenje z Dilexom, Dicopurjem in Hedarexom po daljši suši lahko za nekaj časa zaustavi normalni razvoj listov koruze; napravijo se špičasti storži in steklenasta rastlina, ki se rada lomi.

Silosno koruzo spravljamo med mlečno in steklenasto zrelostjo, v tem stanju ima največ hranilnih snovi v sebi. Da bo izpolnila naloge kot odlično krmilo, jo je treba okisati v okisalnikih. Ker je koruzi dobra in hitro kisajoča se, vendar pa na beljakovinah razmeroma borna krmna, je najbolje mešati jo s sesekljano z rastlinami, ki vsebujejo veliko beljakovin, n. pr. z rdečo deteljo, lucerno, leguminoznim mešancem ali pa jo pokladati kot dodatek krmilom z veliko količino beljakovin. Koruzo sorte Wisconsin 355 A dobite sedaj pri kmetijskih zadrugah.

Če so pred kakimi 80 leti v Evropi hoteli zatreti tega škodljivca, so morali pozneje spoznati, da to ni mogoče in da ga morejo skušati le zatirati. Vsi ukrepi za pokončenje tega mrčesa so slednjič namreč pokazali, da je tako trdoživ, da se tako hitro množi in se vsem ukrepom tako prilagodi, da lahko kljubuje vsem človekovim naporom, da bi ga zatrl.

Tudi na Koroškem najdemo tega hrošča na vseh razhudnicah, posebno pa na krompirju in na paradižnikih. Zibelka tega škodljivca pa je najpogosteje prav domači vrt, ker ga na teh majhnih obdelanih površinah vse preveč površno zatirajo. Ako tega hrošča ne uničimo pravočasno, odleti pri ugodnem vremenu tudi do 60 km daleč ter napade njive, ki jih še ni.

Koloradar se množi tako hitro, da letni zarod ene same samice lahko uniči desetisoč krompirjevih grmičkov, ki rastejo na 5 h veliki njivi. Ena samica namreč znese 700 do 800 jajčec.

Položi jih na spodnjo stran listov ter jih prilepi v snopičih po 60 do 90 na list. Ličinke krompirjevega hrošča so podolgovate, podobne čebelam in izbočene, glava se svetlika črno, telo pa je močno rdeče, ta barva pa se menja. Hrošč (*Leptinotarsa decemlineata*) je gladek in se sveti. Pozornost vzbujajo s svojo barvo krila. Na rumeni podlagi se vidi po 5 črnih podolžnih prog. Razvoj od jajčeca do ličinke je zelo hiter.

Izmed ukrepov za zatiranje tega škodljivca je najvažnejše pobirati hrošče in ličinke z rastlin. Ako pa se lepega dne pojavi preveč te golazni na vrtu, je treba nastopiti proti njej z zatiralnimi sredstvi, ki jih je dobiti v trgovini. Škropilnica z vodo v kateri je raztopljeno uničevalno sredstvo zadostuje za 10 do 12 grmičkov. Še bolje se da opraviti to delo s sadno škropilnico.

Uničevati in zatirati koloradarja je dolžnost vsakega lastnika vrta ali zakupnika. Predpisano je zatiranje v zakonu za zaščito rastlinstva in je možno vsakogar prisiliti, da izvede potrebne ukrepe proti koloradarju.

SVETUJEMO IN POMAGAMO

Zarjavele likalnike namažemo z oljem, potresemo s soljo in denemo na toplo. Čez dve uri jih dobro odrgnemo s peskom in milom ali s smirkovim papirjem. Ali: spodnjo stran likalnika namažemo z oljem ali voskom ter odrgnemo s soljo.

Smrad iz izlivov ali iz lijakov odstranimo, če vlijemo v odliv večkrat prav močno raztopino hipermangana. Na liter vode oa vzamemo eno kavino žličko. Vlivati pa ga vzamemo eno kavno žličko. Vlivati pa magan zadrži ob stenah odtočnih cevi, kjer se je nabrala usedlina, ki se razkrajja in razširja smrad zlasti v poletnem času.

Steklena posoda nam pri nalivanju vrele tekočine vanjo ne bo počila, če jo postavimo na večkrat preganjen prt, v posodo pa denemo kovinasto žlico in tekočino počasi vlivamo, da se steklo prehitro ne ogreje.

Šoferski kotiček

Opaziti je, da se vseh povsod trudijo zaježiti vedno bolj naraščajoče število prometnih nesreč. To je potrebno in dolžnost vsakogar je, da pri tem sodeluje po svojih močeh. Statistika nam pove, da naravnost strahotno raste število prometnih nesreč na podeželju. Z drugimi besedami se to pravi, da je treba ravno podeželsko prebivalstvo še prav posebno opozarjati na pazljivost na cesti. Kmetijski in gozdarski obrati v Avstriji imajo sedaj v prometu že več kot 100.000 traktorjev, a tudi število osebnih avtomobilov, motornih koles in mopedov je kar lepo poskočilo v zadnjih letih. O številu koles pa sploh ne govorimo več, saj imajo vsaj po eno že pri vsaki hiši.

Čim več pa je vozil na cesti, tem večji je seveda tudi promet. Prav tako se povečajo tudi možnosti za nesreče. Najhujše je pač dejstvo, da večina tistih, ki vozijo kolo, sploh nima pojma o kakih prometnih predpisih, kajti od njih znanja predpisov in poznanja prometnih znakov doslej še nihče ni zahteval. Maloštevilni so tisti, ki se iz lastnega nagiba skušajo seznaniti s pravili cestnega zakona, ker se jim zdi lastno življenje nekaj vredno. Večina pa za to nima smisla in vsakokrat, ko sede na kolo tvega svoje zdrave ude, če ne tudi svoje življenje, ker se jim ne zdi potrebno upoštevati prometnih znakov in pravil, ki promet urejajo.

V obdobjih, ko je največ dela na deželi, to je prav ob času setve in žetve, se kmečki ljudje seveda tudi preko mere utrudijo, ker delajo preko svojih moči. Nihče ne pomisli, da voznja z motornim vozilom zahteva od njega, pa naj vozi traktor, avto, motocikel ali moped še precejšnjo porcijo zbranosti in pazljivosti, kajti na cesti ni več sam.

Že pri vozačih traktorjev bi bilo treba paziti na to, da ne bo upravljal traktorja ves dan eden in isti vozač, ampak da ga bo od časa do časa zamenjal pri tem delu kdo drugi, ki je tega posla tudi več in spočit. Nihče, ki nima pojma o vožnji z motornimi vozili naj namreč ne misli, da je to igračknanje, ker vozač pač sedi. Pomisli naj raje, na koliko stvari mora vozač ves čas upravljanja stroja paziti in se nanje koncentrirati. Vožnja s traktorjem zahteva celega človeka in zelo lahkomišelnost ravna tisti, ki pustijo še nedoraslim fantom, da sedajo za volan traktorja ter ga upravljajo. Od otroka pač nihče še ne more zahtevati, da bi vsako svoje dejanje trezno presodil. Ničkoliko nesreč se je že primerilo s traktorjem odraslim osebam, kako naj bi se potem ne primerile otrokom.

Mislím, da ni treba še posebej poudarjati, da osebe s telesnimi hibami niso za upravljanje motornih vozil, ker ne ogrožajo samo sebe, ampak tudi druge.

Na kmetih je treba prevažati marsikaj. Nekateri celo trdijo, da sta kmetijstvo in gozdarstvo postala že pravcati prevozniki obrti. Skoro 8 odstotkov vseh nezdov in kmetijstvu in gozdarstvu odpade na nezgode z motornimi vozili. To visoko število jasno kaže, kako nujno je treba ravno ljudi na deželi opozarjati na nevarnosti, ki so povezane z motornimi vozili. Prav gotovo bi se ne moglo zgoditi toliko prometnih nesreč, ako bi se vsi, ki imajo z motornimi vozili opravka in tisti, ki se na ta sploh ne spoznajo, bolj točno in vestno ravnali po prometnih pravilih. Zdej bi že bil čas, da bi tudi vsi, ki nimajo motornih vozil vedeli, kaj pomeni ta in kaj oni prometni znak. Najmanj, kar je mogoče zahtevati od njih, pa je, da vedo, da pomeni rdeča luč nevarnost in da se je treba pri njej ustaviti. Za vse motorizirane pa velja, da morajo biti do drugih pazljivi in obzirni.

Seveda je največ odvisno od človeka samega. Razume se, da dobro izvežban vozač, ki svoje vozilo res dobro obvlada, zakrivi manj nezgod, kot vozač, ki ni vajen vozila in mu še manjka izkušnje. Na žalost pa je ravno na deželi opaziti, da skušajo upravljati motorna vozila ljudje, ki še nimajo dovolj prakse v vožnji.

(Dalje prihodnjic)

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, mlynarne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, sobne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nađomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihaja, p. Dobrla ves

Na željo ugodni plačilni pogoji! Ceniki zastoj!

Brodolomci smo . . .

Zelo priljubljena je primera mladega življenja z viharnim morjem. Saj je oboje polno nemira in nepredvidenih presenečenj. Kar užitek je gledati mladega mornarja: zagorel obraz z odločnimi potezami, mišičaste roke in široka pleča, katere pokriva le skromna majica, pogled pa vedno uprt v neskončne morske daljave. Ne zadovolji se s koščkom domačega obrežja; v svet, v tuje, daljne kraje, na široka morja ga nenehno vabi; temu silnemu hrepenjenju se z vso mladeniško silo ne more zoperstaviti; on hoče naprej do cilja; zato je ni ovire, ki bi ga odvrnila, zaustavila, na sredi poti.

Morda ste že brali lepo zgodbo o razbiti ladji in mladem mornarju?

Oče mladega mornarja je pri nekem brodolomu umrl na odprtem morju. Mati je v bolečini ob izgubi moža rotila sina, da se naj odpove morju in naj ne hodi več na nevarno morje, ki ji je zadalo tako strašno izgubo. Prav tedaj pa zopet zadrživa vihar. Ne daleč od zaliva, kjer je stala mala kočica, mornarjev dom, se bori z valovi ribiška ladja; razburkano morje jo neusmiljeno premetava in ji grozi, da jo pogoltne. Mati porabi priložnost in reče sinu: »Velja torej! Ti ne pojdeš več na morje! Poglej, v kakšnih nevarnostih boš.«

Mladec, ki čuti v duši veselje do mornarskega poklica, se za hip obotavlja, omahuje. Skoraj bi bil ugodil materni prošnji. Tedaj opazi na pesku tram, katerega so tja vrgli valovi. »Morda je ostanek ladje, na kateri je bil oče?«, zamrmra sam zase. Res je, saj je na kosu lesa monogram njegovega očeta, zraven pa pripisano njegovo geslo: Zmagati valove! —

Prevzelo ga je. Ali ni morda to znamenje, da nadaljuje očetov boj z valovi; da nadaljuje njegovo delo; njegov poklic je bilo vendar sveto delo v nevarni službi sočloveku. — Nič več se ni pomišljal; skočil je v rešilni čoln, ki je bil privezan na obrežju, in zaplul ribniški jadrnici v pomoč.

Pa tudi mati ga ni več odvrčala od njegovega poklica; čutila je tudi ona, da mora tako biti; že rodovom je sveto geslo: Zmagati valove!

Vsak mlad človek je kakor mlad mornar, ki stoji na obrežju razburkanega morja. Treba je poguma, če hoče vstopiti v ladjo, kajti vsa ladja se trese v viharju.

Sredi viharja so množice mladcev in mladenk, ki se pogublajo. Na pomoč kličejo, rešilnih čolnov in rešilnih pasov jim je potreba. —

Ali naj ostanem bojazljivo na varnem obrežju in bom tako priča pogina nešteht mladih, pred katerimi je še vse življenje? In jaz jim lahko pomagam, samo nekoliko moram žrtvovati in se nekoliko izpostaviti nevarnim valovom. Toda kaj je ta žrtev v primeri z nalogo? Prinesti rešitev brodolomcem, ki so obsojeni na pogin, bo tvojemu življenju dalo neizmerno bogastvo; saj si postal dobitnik nešteti!

ZANIMIVOSTI

Večkrat slišimo razne »napredne« modrijane, kako se postavljajo visoko nad navadnimi zemljani, ki vdano sledijo sveti Cerkvi. Za uboge nazadnjake in mračnjake jih pomilujejo, češ da jim prav Cerkev jemlje svobodo in so zato obsojeni na srednjeveško zaostalost. Ali pa so katoličani s Cerkvijo zares tako zaostali? Poglejmo, kaj pravi resni profesor v razgovoru:

KDO JE VPTELJAL ARABSKE ŠTEVILKE?

»O gotovo, gotovo! Čudno, da se je ta genialna misel rodila prav v glavi samostanskega brata? — Nadalje sem bral, da je bil papež tisti, ki je namesto neenotnih rimskih, vpeljal v računske knjige arabske številke.«

»Da, Silvester II. To bi gotovo storil kdo drugi, vendar...«

KDO JE IZNAŠEL PRVI DALJNOGLED, PRVI MIKROSKOP?

»Nekaj sem čul, da je duhovnik iznašel prvi daljnogled in prvi mikroskop. To pa gotovo ne bo držalo? Ali naj vse dobro pride prav od duhovnikov?«

»Dejstvo se ne da zanikati. Oba instrumenta je izumil frančiškan Roger Bacon.

Film — blagoslov ali prekletstvo

V prekletstvo

Da so slabi filmi za mladino najnevarnejši strup, ni treba dokazovati; saj nam kriminalni oddelek za prekrške mladostnikov nudi v tem pogledu strahotne podatke: ponekod imajo že posebne oddelke za tako zvane »kinematografske zločince«. Ali niso pustolovski filmi, ki prikazujejo prizore polne spretnosti, pretkanosti, zvižčnosti, drznosti, pa tudi moči, največja vaba in visoka šola za doraščajoče fante?

Poraznejše posledice ima slab film še na dekleta. Že dejstvo, da je kino iztrgal dekleta izpod krova domače družine in ji tako odprl dostop v javne dvorane, je našim dekletom v veliko škodo; njih zanimanje se je usmerilo proč od družine v zunanji svet. Tudi vprašanja, ki se intimo tičejo njene rasti in doživljanja, so ji v filmu navadno prikazana posvetnjaško, če že ne celo prostaško. Kakšna more biti duševnost deklet, ki tako rade gledajo »ne-

Film je postal eden najmočnejših sredstev oblikovanja človekovega gledanja na svet in na vprašanja življenja. Saj nado-mešča knjigo, časopis, glasbo, gledališče, torej vse, kar služi sodobnemu človeku v pouk in zabavo. Vse dogajanje moderne sveta se odigrava v silni naglici in kljub 45-urnemu tednu ima sodoben človek vse premalo časa; saj vidimo, kako vse nekam drvi. Zato je prav filmski način izobraževanja in zabave današnjemu času tako primeren; tudi v filmu se vse dejanje odigrava v toliki naglici. Za roman »Quo vadis« je čitatelju potrebna vsaj desetina ur na-pornega branja, dočim mu je v kinu v par urah v vsej dramatičnosti prikazano dejanje obširnega romana. Podobno velja tudi za vse vrste kulturnih in dokumentarnih filmov.

Film je danes popolnoma zajel človeka. O tem pričajo tudi dejstva, da je filmska industrija postala morda najdonosnejša med vsemi industrijami. Ameriška filmska strokovna revija »Variety« navaja nekaj števil o dohodkih posameznih filmov. »Quo vadis« je n. pr. prinesel v blagajno preko deset milijonov dolarjev, film »V vrtincu« pa celo 26 milijonov dolarjev. Te ogromne številke nam dokazujejo, kako velike vsote potrošijo ljudje za filmske predstave.

Dejstvo o silni razširjenosti in popularnosti filmskih predstav je neizpodbitno; da ima film skoro čaroben vpliv na sodobnega človeka, zlasti pa še na doraščajočo mladino, tudi ne more nihče zanikati. Sedaj nastane še nadvse važno vprašanje, ali je film človeštvu v blagoslov ali v prekletstvo!

V blagoslov

Moderna filmska tehnika je tako napredovala, da more dati mlademu človeku s svojimi vzgojnimi in poučnimi filmi najboljšo umsko in srčno kulturo. Nobena živa beseda ni tako močna kot film, ki v jasnih slikah in v logičnem razvoju prikazuje posamezne dogodke iz življenja ali pa razkriva tajnosti prirode.

Prav zato ne odklanja noben resen in sodoben vzgojitelj filma v načelu. Vsi, ki jim je skrb za dobro vzgojo in solidno izobrazbo mladine, bodo usmerili svoje prizadevanje ne proti filmu vobče, marveč bodo skrbeli, da bodo kinematografi predvajali pogosto take filme, ki bodo mlade ljudi resnično umsko izobraževali, jih moralno dvigali k vsemu lepemu, poštenemu in vzvišenemu.

Omenjam le, da je Bacon moderen duhovnik, ne pa omejeni nazadnjak v srednjeveški kuti.«

KDO JE USTANOVIL PRVE ŠOLE?

»Bo držalo, da je prve ljudske šole ustanovil redovnik Janez de la Salle?

Da, redovnik, duhovnik in celo svetnik...!«

»... in da so redovniki prvi učili ljudstvo smotrno in umno obdelovati zemljo?«

»... in da se je Španec Pedro de Ponce prvi zavzel za gluhone in za njim še de Foces?«

»Točno, prav točno tako...«

KAJ PA SMODNIK... STRELOVOD... KOMPAS...

»Čudno, da prav redovnik/Berthold Schwarz je iznašel smodnik; redovnik Guido d'Arezzo je pa odkril tonsko lestvico...«

»Pa sem se spomnil, da streljiva tudi ni izumil Franklin, kajti že sto let pred njim, leta 1754 ga je izdelal neki Diviš, kot je zapisano v leksikonu...«

»Tudi Giola je bil duhovnik, ki je mnogo potoval po morjih, pa je prvi izdelal prvi kompas...«

O tem pa kdaj drugič.

dolžne« ljubezenske filme, največkrat polne ženske rafiniranosti in zapeljivosti? Ali je mogoče od takih pričakovati, da bo zanje zakonski stan nekaj svetega, če so jim vzor filmske zvezde, ki so po trikrat, štirikrat ali še večkrat poročene?

Svet fantazije

Film vodi mladega človeka v svet sanj in fantazije. V filmu gledajo razkošje in uživanje, doma pa okušajo revščino in trdo življenje. Kako naj se duševno uravnovesi tak fant ali še bolj tako dekleta in vzljubi vsakdanje delo, ko ima vendar tedensko morda večkrat pred očmi drug svet, svet razkošja, strasti in lagodnega življenja, ki je za nje nekaj nedosegljivega, a vendar dan in noč sanja in hrepeni po njem?

Ali je zato čudno, če se je ob nekem na-tečaju za filmanje nekega filma prijavi-lo nad dvesto deklet k sodelovanju pri snemanju filma. Znano je tudi žalostno poročilo, ki pravi, da je mnogo deklet iz Avstrije bilo prav z vabo, da postanejo filmske igralke, zašlo v sramotne beznice Srednjega vzhoda! Vse tvegajo in prav nič ne povprašajo, kam jih ta lahkomišelnost pripelje; samo, da bi mogli vstopiti vsaj od daleč med filmske »srečnike«. To so njih sanje in za njih uresničenje kar omotično drvi žalostnemu koncu nasproti.

Prav tu je še veliko polje krščanske vzgoje v družinah in v katoliških mladinskih organizacijah. Film mora postati blagoden vir krščanske morale in vsestranske izobrazbe. Tako bo človeštvu v velik blagoslov!

Moderne olimpijske igre

Zadnje dni avgusta in prve dni septembra letošnjega leta bodo v Rimu XVII. moderne olimpijske igre. Moderne pravimo zato, ker nazivamo one, ki so jih prirejali stari Grki, antične.

Ustanovitelj sodobnih olimpijskih iger je Francoz, baron de Coubertin. Prve so bile leta 1896 v Atenah, nato pa vsake štiri leta v naslednjih mestih: v Parizu, St. Louisu, Londonu, Stockholmu, (leta 1916 bi morale biti v Berlinu, a so vsled prve svetovne vojne odpadle), Antwerpnu, l. 1924 zopet v Parizu, dalje v Amsterdamu, Los Angelesu, Berlinu, leta 1940 bi morale biti v Tokiu, a so vsled druge svetovne vojne odpadle, kakor tudi one, ki bi morale biti leta 1944. Leta 1948 so bile zopet v Londonu, l. 1952 v Helsinkih in zadnje, l. 1956 v Melbournu.

Vse kaže, da bodo letošnje olimpijske igre v večnem mestu prekašale vse dosedanje in to v kvantitativnem kakor tudi v kvalitativnem pogledu. Že doslej je prijavljenih rekordno število narodov odnosno držav, da o uspehih, ki jih dosegajo najboljši športniki sveta v zadnjem času, niti ne govorimo. Novi, naravnost fantastični svetovni rekordi, se pojavljajo skoraj dnevno in iz poročil o pripravah državnih reprezentanc in posameznih športnikov posnemamo, da se bo bil v Rimu gigantski boj za prednja mesta. Izgleda, da bodo to pot visele olimpijske kolajne zelo visoko in oni, ki bodo hoteli priti do njih, bodo morali pokazati res nekaj izrednega.

Skromni so bili uspehi na olimpijskih igrah vse do prve svetovne vojne. Zlasti na prvih, v Atenah, leta 1896. Poleg tega pa je bila ta olimpijada že v prvi polovici meseca aprila in se atleti nanjo niso mogli pripraviti, ker niso imeli možnosti za trening, saj je znano, da se prične prava sezona za lahkoatlete in vse one, ki mo-

rajo vaditi na prostem, šele meseca maja ali junija. Pri prvih olimpijskih igrah so bili Grki vsekakor na boljšem, kajti zaradi klimatskih razmer so bili oni edini, ki so mogli redno trenirati (vaditi). Pa kljub temu niso dosegli uspehov, kakršne so pričakovali; močno so se namreč uračunali, vsaj je večina prvih mest, na katere so z gotovostjo računali, prešla v posest drugih narodov, zlasti Amerikancev. Pa tudi Nemci so se odlično držali, osobito njihovi o-rodni telovadci, ki so pobrali večino zmag. In to ne samo v telovadbi, temveč tudi v rokoborbi. Tako je nemški telovadec Karl Schuhmann, sicer majhne postave položil precej večjega Grka na pleča v končni borbi o grško-rimski rokoborbi, v navzočnosti grškega kralja Jurija I. Le-ta je pozval zmagovalca, rekoč: »Stopite naprej, g. Schuhmann iz Nemčije in sprejmite iz mojih rok prvo darilo. Ugotavljam, da ste postali vi zaradi svoje nepričakovane zmage v rokoborbi v Atenah popularnejši kakor jaz kot kralj Grčije.«

Zadnji dan tekmovanja se je končno tudi Grkom nasmehnila sreča po mnogih ne-uspehih prejšnjih dni. Njihov atlet, ovčji pastir Spyridon Louis, je bil namreč prvi v maratonskem teku. Kako veliko navdušenje in veselje je bilo tedaj med gledalci, se vidi že samo iz dejstva, da je celo grški kralj pozabil na svoje dostojanstvo, hitel svojemu rojaku nasproti in pri zadnji rundi v stadionu z njim vred tekel nekaj časa.

Veličastni so trenutki na olimpijskih igrah, često dramatični. To vidimo zlasti tedaj, ko dvignejo na olimpijski jambor zastavo zmagovalčeve države in godba zaigra državno himno. Marsikako oko se ob tem dogodku orosi, zmagovalca pa od veselja joka.

Ivo Kermavner

Katoliška delavska mladina sveta

Je te dni zbrana v Lurdu. Blizu 30.000 jih je in so prišli iz vseh predelov zemlje. Zbrani so torej zastopniki vseh narodov in plemen celega sveta. Tudi iz Avstrije je poseben vlak popeljal 1.300 mladih delavcev in delavk. Med njimi se nahaja tudi skupina iz Koroške, sestojeca iz nemške in slovenske mladine.

Celotno romanje je postavljeno v okvir problema gladujočega sveta. Prav katoliška mladina ima v letošnjem svojem študijskem programu vprašanje lakote v svetu. Tako je ona prva svetovna mladinska organizacija, ki se načrtno bavi s tem važnim problemom. Ugotoviti resnično stanje gladujočih množic, in iskati uspešne poti iz te socialne nesreče, je naloga letošnjega svetovnega mladinskega kongresa v Lurdu. Ker je vprašanje gladujočih v svetu ta-

ko aktualno tudi za rast božjega kraljestva na zemlji, je celoten kongres postavljen pod varstvo lurske Gospe in Matere človeštva, ki naj izprosi pri svojem Sinu srečno, pravično in skorajšnjo rešitev problema »lakote v svetu«.

SKRBI OČETA DVOJKOV

Oče z velikimi skrbmi je nedvomno šolski sluga Frank Arquette iz Johnstona v ameriški zvezni državi Tennessee, ki pri rojstvu zadnjih sinov-dvojčkov že ni več vedel, katera imena naj bi jima dal. Žena mu je po štirih posameznih otrokih rodila 6-krat dvojčke. Vsa imena, ki so jih imeli v sorodstvu, so že porabili.

Arquette je nazadnje najmlajšima dečkoma dal kar imeni »17« in »18«.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(Nadaljevanje)

Naše upanje, da bomo o Božiču že v Straubingu, se ni uresničilo. Cel teden smo čakali v Hofu, tudi še čez praznike. Ni bilo nič prazničkom podobno. Tudi pri menaži ne. Bila je slaba in pičila, na božični praznik še manjša. Tako so nam ss-ovci skušali zagreniti krščanski Božič. Pa dr. Križu in meni ga kljub temu niso. Zatapljala sva se v spomine, kako smo sveti večer obhajali prejšnja leta. Občutil pa sem vendar tudi neko tiho blaženost ob misli, kako sta Jožef in Marija naletela v Betlehemu na mrzla srca in dobila zatočišče v revnem hlevu, pa bila ob rojstvu božjega Deteta tako srečna. Ali ni moja letošnja usoda nekoliko podobna njuni? Neka gorka tolažba mi je polnila srce, ko sem tiho molil rožni venec. Utrdilo se mi je upanje: z božjo pomočjo bom vse prestal, še se vrnem domov med svoje farane. Gotovo tudi ti molijo za svojega pregnanega pastirja...!

Na Štefanovo smo zapustili Hof. Vlak je vozil proti jugu, torej sme se bližali svojemu cilju Straubingu. Pa kako razočaranje! V Ambergu je vlak stal dalj časa, potem pa so naš vagon odklopili in priklopili drugemu vlaku. Stroj je potegnil, namesto dalje proti jugu pa je krenil v nasprotno smer proti Nürnbergu!

V Nürnbergu

Proti večeru smo prispeli v Nürnberg. Ko smo korakali v mesto, smo videli, koliko je to mesto že trpelo od bombnih napadov. Nastanili so nas v policijskem poslopju sredi mesta in sicer v prostorni baraki na dvorišču. Bila je celo malo zakurjena, dobili smo toplo juho in več kosov kruha. Za prenočevanje smo mogli porabiti neke vrste zaklopne stole, da ni bilo treba ležati na golih tleh. Vse je torej nekako dobro kazalo. Toda ne hvali dneva pred večerom! Dobremu začetku so sledili težki dnevi.

Kar radi bi ostali v baraki, a že naslednje jutro so nas premestili v večjo pritlično sobo v glavnem poslopju. Ni nam bilo všeč, a vendar je bila to naša sreča. Še isti dan smo se pomaknili više. V podstrešju sta bila prirejena dva zasilna velika prostora za prenočevanje transportov. Mračna sta bila, ker so majhna okna v stehi prepuščala le malo svetlobe. Mraz je bil občuten. Provizorična napeljava tople pare ga je le dopoldne za pa ur ublažila. Ugodno pa je bilo, da smo se mogli v tem prostoru bolj prosto gibati in se ogrevati s hitro hojo.

Pri prihodu sva bila z dr. Križom spet za par. Stražnik naju je pozorno gledal in vprašal, če sva duhovnika. Nič mu nisem zaupal in sem le malomarno prikimal. Mož pa je imel z nama dobre namene. Kadar koli je po razdelitvi kruha preostal v košari še kak kos, ga je dal nama. Oskrbel nama je časopisnega papirja, da nama je služil namesto nogavic v čevljih. Včasih

smo dobili juho z debelimi rezanci. Vedno je skrbel, da sva dobila čim več gostega. Nekaj časa sem, ker nisem imel žlice, rezance spravljal v usta z zobno ščetko, dokler mi ni sojetnik posodil žlice.

Bilo nas je v tem podstrešju okoli 60, med njimi tudi družba Luksenburžanov, ki so bili na poti v taborišče Dachau. Njihov vodja je bil advokat, brat prejšnjega ministrskega predsednika, živahen, zelo omikan gospod. Seznanila sva se. V njegovi družbi nam je čas prijetno potekal, ker je vedel veliko pripovedovati. V Luksemburgu, mali državi med Nemčijo, Francijo in Belgijo, bivajo Francozi in Nemci. Vsi znajo oba jezika, oba sta v rabi. Nobenega narodnega boja ni, ker vlada stroga enakopravnost. Ta država bi enako kot Švica lahko služila za zgled mirnega sožitja Nemcev in Slovencev na Koroškem. Treba bi bilo pač uresničiti manjšinske pravice Slovencev, ki so dosedaj samo na papirju državne pogodbe. Na našem ozemlju naj bi v dvojezičnih šolah vse otroke poučevali v obeh jezikih vsaj v tisti meri kakor je predpisovala šolska odredba iz leta 1945. — Niti Francozi niti Nemci v Luksemburgu ne govorijo o »Sprachenzwang«, prisilnem učenju jezika. Vsak se drugega jezika rad priučiti, ker ve, da mu bo to v življenju koristilo. Na Koroškem pa taka gonja proti slovenščini, kakor da

M. F.:

Kmet Jevčuk in njegova žena

(Resnična zgodba iz Poljske)

Ob cesti je stal lesen križ. Pred križem je bil klečalnik. K temu križu je prihajala vsako nedeljo, pa naj je bilo lepo ali slabo vreme, eno uro daleč od svojega doma kmetica Marija Jewczukova (izg. Jevčukova), da je tukaj molila. Najprej je pokleknila v prah, poljubila zemljo, nato pa pokleknila na klečalnik in molila. Kaj je imela toliko izprostiti ali se toliko zahvaliti? Kaj se je zgodilo? Že štiri leta je prihajala sem moliti.

Bilo je pred štirimi leti. V kraju P., ki leži deset verst južno od križa, so obhajali cerkveni sejm. Kmet Jevčuk se je bil peljal na sejm. Čisto sam. Njegova žena je ostala doma pri otrocih. Nikdar se ni peljala na kak cerkven sejm, medtem ko njen mož ni manjkal pri nobenem v okrožju. In ljubil je vodko, žganje, zelo. Zato je komaj mogel sedeti na kozlu, ko se je pred štirimi leti vozil iz P. domov. Že davno je minila polnoč. Na nebu so bežali proti jugu oblaki, ki jih je gnal vihar v divjem lovu. Ozki ščip meseca je mogel samo tu pa tam pogledati izza goste koprene oblake, a se je takoj zopet skrili. Na cesti se je videlo komaj par korakov daleč. Toda Jevčukov konj je dobro poznal cesto, ki je bila tedaj prav slaba. Previdno se je izogibal luknjam na cesti, tako da se

je za slovenskega otroka strašna nesreča, če se nauči in izobrazi v materinskem jeziku in za nemškega, ki biva med Slovenci, če tudi ta jezik razume!

Ta advokat je zavzemal med svojimi rojaki vodilno mesto, dvigal jim je zavest in zaupanje. Če že kdaj besede niso dovolj zalegle, je z njimi korakal gor in dol prepevajoč stare francoske narodne pesmi.

Že smo prebili v Nürnbergu sedem dni, in še novo leto pričakali v tistem podstrešju. Tretjega januarja naj bi se končno odpeljali v Straubing. Že smo se s podstrešja preselili nazaj v pritlično sobano, da drugo jutro odkorakamo na železniško postajo. Použili smo ravno svojo pičlo večerjo in polegli po tleh.

Naenkrat zatulijo sirene in že koj nato so gromč zabrneli težki bombniki nad nami. Nismo se še vsi dvignili, ko je eksplozivna bomba na dvorišču tik naše celice. V hipu so šipe, zdrobljene v prah, puhile v nas. Druga vžigalna bomba je padla v barako, ki je bila takoj vsa v plamenu. Kar smo prvo jutro obžalovali, ko smo bili iz barake premeščeni v glavno poslopje, se je izkazalo kot naša sreča, ker bogve ali bi se kdo rešil iz goreče barake.

Med jetniki je nastala grozna zmešnjava: Vpitje, jok, kletev, klici na pomoč. Z dr. Križom sva pokleknila, se pognila z mojim plaščem, obujala popolni kes in molila kratke zdihljaje. Božja volja naj se zgodi! Bil sem pa kljub temu miren, ker me je trajno navdajala zavest, da bom vse prestal in se še vrnil domov.

(Dalje prihodnjič)

kmetu ni bilo treba bati, da bo s svojim vozom kje nenadoma obtičal. In Jevčuk je zaupal svojemu konju. Vajeti so ohlapno visele navzdol, konj je mogel hoditi po svoji volji. Naenkrat tik pred križem, je konj poskočil na stran in je dirjal nato v divjem teku na polje. Kmet pa je vrglo proti križu in je obležal nezavesten poleg klečalnika.

Kako dolgo je krvav, z rano na glavi, ležal tam, ne ve nihče. Svitilo se je že, ko je nekdo krepko s pestjo potrkal na vrata bližnje gostilne. Poklical je gostilničarja. Ta se je oblekel in odprl. Kmet iz sosedne vasi je stal zunaj. Zasopel je zaklical gostilničarju, naj hitro pride, Jevčuk da leži v zadnjih zdihljajih pri križu. Gostilničar je hitro stekel čez cesto, kmet pa za njim. Skrbno sta vzdignila težko ranjenega in sta ga nesla v hišo. Gostilničarjev sin je hitel po zdravniku, gostilničar je ranjencu obvezal rano. Kmalu nato je ležal Jevčuk na slami na vozu. Počasi ga je peljal gostilničar proti njegovemu domu.

Komaj sta imela polovico pota za seboj, ko jima je prišel s hitrostjo vetra voz nasproti. Jevčukova žena je sedela na kozlu in je priganjala konja k čim hitrejšemu diru. Gostilničar ji je pomagal, žena je začela počasneje voziti in je obstala. S solza-

mi oblita je vprašala po svojem možu. Pa ni čakala na odgovor, marveč se je vrgla na svojega moža, ki ga je zagledala na vozu. Ta pa se ni zmenil za izraze ljubezni svoje žene, marveč je ležal negibno, obličje blede, lica upadla.

Marija je prejšnji večer kakor vedno bedela med molitvijo in jokom. Proti jutru je slišala, ko se je pripeljal voz na dvorišče. Stekla je ven, da spremi moža v sobo. Toda zvesti konj je pripeljal prazno kočijo brez gospodarja domov. Vsa v strahu se je žena oblekla, se je vsedla na voz in je drvela v divjo naglico po cesti. Ne daleč od mesta jo je ustavil gostilničar. Zdaj je imela zopet svojega moža. Previdno se je peljala z njim domov.

Jevčukovo stanje se je zelo poslabšalo, zdravnik je dvomil, da si bo opomogel. Mrzlične sanje so se menjavale z nezavestjo. S toliko večjo ljubeznijo in zvestobo ga je negovala Marija. Nikdar ni slišal od nje besedice tožbe, z neutrudnim potrpljenjem je skrbelala njegova žena zanj. In če ni delala, je klečala pred malim hišnim oltarjem in je molila.

Nekoč je vprašal kmet ženo, zakaj toliko moliti? — Žena je odgovorila, da mora za dve stvari moliti. Prvič, da bi mož zopet ozdravel. Toda to da je še lahko. Telo bo kmalu v redu. Mnogo težje je drugo: da ne bo več pil. Zdaj da je hudicu še ušel, toda kdo ve, če se mu bo to pozneje kdaj še posrečilo? Jevčuk je nato postal zamišljen. In ko je župnik, ki ga je večkrat obiskal, prišel drugi dan, tedaj je rekel kmet, da že ve, kdo ga je zapeljal, da je pil toliko žganja, tako da je preklinjal, da je pozabil na molitev in da je zadnje nedeljo celo prišel prepozno v cerkev. Hudicu da ga je bil zapeljal. Toda zdaj ne bo šla nobena kapljica več preko njegovih ustnic. Župnik ga je utrdil v njegovem sklepu in je obljubil, da bo večkrat prišel tudi potem, ko bo Jevčuk že zdrav, da mu bo pomagal, da bo ostal zvest svojemu sklepu.

Mrzlica je napadla Jevčuka znova še isti dan, izgubil je zavest, nato je zopet blédel. Toda tudi to je prebolel in potem se mu je zdravje hitro boljšalo. Čez nekaj tednov je bil kmet zopet popolnoma zdrav. Njegovi prijatelji so ga pogosto vabili, da bi pil z njimi v gostilni kozarec žganja. Toda ostal je stanoviten. Nobena kaplja ni več prišla preko njegovih ustnic. Pri njegovih stanovitnosti pa imata tudi žena in župnik svoj delež. Njegova žena se trudi, da mu naredi dom tako domač in prijeten, da mu sploh ne pride na misel, da bi šel v krčmo.

Varuje se pa tudi, da bi zbudila njegovo željo po žganju. Sama ne pije nikdar žganja in tudi ne trpi nobenega žganja v hiši. Niti ob nedeljah in ob velikih praznikih ne. In župnik ga hvali zaradi njegove stanovitnosti in ga utrjuje v njegovem sklepu. — Od onega časa prihaja Marija vsako nedeljo uro hoda daleč k temu križu, da tukaj moli. In ko opravi svojo molitev, se počasi vrača zopet domov. Njen obraz pa odseva srečo, zadovoljstvo, izpolnjeno upanje.

LOJZE NOVAK:

TOMAŽ ŠPOLAR

(Zgodba iz Argentine)

(Nadaljevanje)

Če bi ga takrat nekdo presenetil z vprašanjem, ne bi našel odgovora. Slutil je neko nujno, silno željo, da bi šel.

Kam? Iskat rešitve iz zagate, ki ga je vrgla v precep?

Ne! Šel ga je iskat! Njega, ki ga je bil videl, ko je maševal v predmestju. Bil je on, ki mu je porinil pero v roko, da je takrat pred davnimi leti postavil tisti neveseli mejnik.

Šel je naprej, mimo temnih tovarn, pa se je šele takrat zavedel, da sploh ni vedel, kam naj bi se obrnil. Naj bi ga iskal na slepo srečo? Naj bi spraševal po hišah, v molk spanja pogreznjenega predmestja? Zakaj ni pomislil prej, da sploh ni vedel, kje je živel? ... Bila je v njem nepremišljena strastna želja, da bi ga čimprej našel. In zato se je napotil.

Spet je obstal za hip sredi temne, razbite ulice, stisnjene med dvoje tovarniških

poslopij. Slišal je temno bobnenje strojev onkraj debelih zidov kakor oddaljeno bučanje nespečnega dela predmestja, kjer se vrtenje koles in pretakanje življenja nikoli ne ustavi. Samo v oknih raztrganih hiš pogasnejo luči, tovarne pa pojo naprej svojo trdo pešem borbe za obstanek ljudi, katerih družine spe za temnimi okni hiš. Prav od nekoč daleč je slišal lajež psa in od druge strani je prihajalo komaj slišno jokanje otroka. Gotovo se je zbudil iz prvega sna, pa se je splašen obrnil v zibeli, ker je bil ropot tovarn tako trd in srdit.

Tomaž Špolar se je naslonil na zid in se pokrival. Rad bi molil, da bi odgnal iz duše tisti tih dvom, ki se je razpredal po njem, in topo malodušje, ki se ga je lotevalo. Pa se ni mogel zbrati. Kakor da je sleherni lepa misel v njem zamrla, splahnela, iz dna duše pa so se mu jele luščiti temne prispodobe življenja, ki ga je greh pahnil v senco luči.

Ko ne bi bilo krivice! In greha! Kako lepo bi lahko bilo življenje!

Pa je človek zlorabil svobodno voljo. Predal se je strastem, prelomil postave, ubil vest!

Take misli so mu rojile po glavi. Molitev se je razgubila, kakor se razgubi piš vetra in je vzkliknil skoraj srdito:

»Jaz pa naj hodim in ga iščem! Mrha! Ako si že grešil, bodi toliko prijazen, pa se spovej! Pridi po odpustanje. Mar ne veš, da bi se lahko maščeval, te izdal, ti sodil? Pa te nisem. Bog te bo sodil. Odpustanje ti prinašam. Njegov brat sem in duhovnik...«

Pa se je nenadoma spet spomnil, da ga je videl v cerkvi. Se je mar spovedal? Ali je samo stikal takole od daleč, po ovinkih, ker mu je vest razjedala dušo? Ker mu je starost potrkala na vrata?

»Mogoče pa je vedel, da bom maševal?« se je dotaknil misli.

Potem ga je zmotil nenaden molk. Kot da se je nekaj prelomilo v jeklenem bobnenju strojev, je trda pesem dela obmolnila. Ugasnile so luči. Molk in tema sta se spojili v nenadnem miru, ki je objel okolico.

»Ukinili so električno strujo.« je pomislil Tomaž.

»Tako Bog pretрга nit življenja. Nenadoma, nepričakovano. Takrat šele, potem človek začne živeti. Ali pa umre. To je tisti prehod v začetek, kjer je odločeno, boš živel ali boš umrl. Živel večno ali živel mrtev za večnost, za življenje, v senci angela smrti. Imel si svobodno voljo. Odločil si in odločil. Sam! Si izbral zlo? Dobil

ga boš. Si izbral dobro? Bogato bo tvoje plačilo! Zato je telesno življenje samo preizkušnja tvoje volje. Je tehtnica. Takrat, ko kazalec na tehtnici obmiruje, ko onemel obležiš, takrat šele zveš za svojo ceno. Amen!«

Skoraj glasno je pribil zadnje besedo. In to je bil edini glas, ki je v tistem hipu zmotil tišino. Premaknil se je.

»Star postajam. In neumen. S tiho mislijo govorim v molk noči kakor s prižnico. Vem: Ko ga bom našel, ne bom imel besede, da bi ga prepričal...«

Nekaj grenkega se mu je razlilo po duši. Trda bolečina mu je zadržila srce. Napotil se je počasi, podzavestno kakor premagani, proti župnišču. In zazdelo se mu je, da je bila tema, ki je objemala naselje, gosta globoka žalost in beda in bolečina. Na tihem si je želel smrti. Življenja, začetka... Mnogo let je že poteklo, odkar se je bilo zgodilo, odkar je pisal v dnevniku, pa mu še ni uspelo, da bi ga srečal in odložil breme. Nosil je s seboj odpustanje in usmiljenje. Mar ni revež tisti, ki zabrede? Večji kot tisti, ki čuti posledice njegove zmogete! Njegov brat je padel pod roko človeka, ki ga je Tomaž iskal. In on? Živel je. V dušo in v srce pa mu je vest zapisala besedo smrt. Gotovo! (Dalje)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

in varčna gospodinja, a za romanje ji ni bilo nikdar škoda denarja. Romala je enkrat v Rim in dvakrat v Lurd, zadnjič lani jeseni, in enkrat celo v Fatimo na Portugalsko, saj je bila članica 3. reda sv. Frančiška in je rada, če je le mogla, tudi ob delavnikih hodila k sv. maši in pogosto prejemala Jezusa v euharističnem zakramentu. Otrok ni imela, posestvo je zapustila sorodnikom svojega pokojnega moža. Druga žena — Habnarjeva mati, tudi članica 3. reda, so bili pa več let priklenjeni na posteljo in vsaki mesec pobožno prejemali sv. zakramente. Zato so pa tako mirno v Bogu zaspali s smehljajem na ustih. Bili so tiha in skrivna dobrotnica farne, pa tudi podružnične cerkve. Cerkev jih bo pogrešala. Sami od sebe so dali, če so zvedeli za kako cerkv. potrebo. Ker so bili brez otrok, so svoje posestvo zapustili svojim sorodnikom svojega pok. moža. Pokopal jih je na cvetni petek — god Marije 7 žalosti — tukajšnji domačin preč. g. Mirko Brumnik, kaplan v Dobrli vasi, ki so mu bili pokojna duhovna mati. Asistirala sta mu njegov brat preč. g. France Brumnik, župnik v Kotmari vasi, in domači dušni pastir. Obe umrli sta bili zvesti naročnici in bralki Našega tednika, Mohorjevih knjig in slovenskih nabožnih listov. Naj poživata v miru!

Naj omenimo še dva utopljenca. 9. aprila so delavci pri gradnji novega železn. mostu potegnili iz Drave truplo Riharda Schaala iz Gradca. Kaj je gnalo moža v smrt, ni znano. Truplo pokojnega so zagrebli na tukajšnjem pokopališču. 14 dni nato so pa prav tam potegnili truplo neke žene iz Galicije, ki je baje iz obupa doma skočila v Dravo. Pokojno ženo so odpeljali v njeno faro in njeno truplo naslednji dan v Galiciji pokopali.

Vsem umrlim Bog daj večni pokoj. Vsem sorodnikom izražamo naše iskreno sožalje!

REBRCA

Vigred zelena je v deželi in kukavice se oglašajo vsepovsod. Torej bo nekaj novic z Rebrce? Nekaj pa že. Že v prvi vigredi, ko je bil še postni čas, je bil na Rebrci sv. misijon. Vodil ga je preč. g. župnik Franc Brumnik iz Kotmare vasi. V lepih, globokih, življenjskih izkustev polnih govorih nam je nazorno odstiral in odkrival pravo krščansko pot. Naj je govoril slovensko ali nemško, vedno so ga verniki z največjim zanimanjem poslušali. Škoda, da njegovi govori niso bili posneti na magnetofon, da bi govore mogli ponavljati, zla-

Slovinci in Slovenija . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

jeno salonsko suktnjo, vstal ter dvignil kozarec, rekoč: »Fantje, naj živi Anglija!« »Naj živi!« je v zboru zagrmela požarna bramba. Anglija je bila zelo srečna, da še živi, toda spala je večino poti do Zagreba...

Po tistem sem ob raznih prilikah spet obiskal svoje slovensko zatišje. Njegov čar ni nikoli nič zbledel. Ne poznam kraja na svetu, ki bi v mojem srcu tako obujal tisto občutje, ki ga je Byron izrekel v besedah.

»Ne živim sam zase, marveč postajam del vsega, kar je krog mene. In visoke gore so mi sreča, a šum in hrum človeških mest muka...«

In tja bom prihajal sleherno poletje, če se bom kdaj rešil vezi svojega mestnega žitja in bitja, da bom pisal knjige in lovil v teh čistih, prosojnih slovenskih vodah. Sam sebe imam za nepristransko pričjo o evropski pokrajini. Sem tisto, čemur bi Lytton Strachey dejal »hladen opazovalec zlate sredine«. Toda Slovenija ima v mojih čustvih posebno mesto med ljubimi, večnimi stvarmi, in dokler ne bom zatislil oči, bom zagovornik slovenskih pravic in slovenske kulture. Nisem edini škot, ki je našel drugi dom v tem spokojnem zavetju. Polkovnik James Blair, ki si je med veliko vojno v Rusiji prislužil križ Svetega Jurija, in ki je bil najskromnejši junak, kar sem jih kdaj srečal, je po vojni prišel za vojaškega odposlanca v Beograd. Tudi on je bil velik ribič, in ko je umrl, so ga na lastno zahtevo pokopali v srcu Slovenije.

sti za tiste, ki jih ni bilo ali so vsaj premalo prihajali k sv. misijonu. Čez 14 dni, na dan celodnevnega čiščenja, na cvetno nedeljo, se je g. misijonar spet vrnil in imel lepo zaključno pridigo kot dopolnilo k sv. misijonu. Oboji naši verniki si ga tako za slovenske kot nemške pridige že še večkrat k nam na obisk.

Veliko noč smo praznovali slovesno, zlasti je na veliko soboto zvečer bilo pri sv. bogoslužju in pri vstajenju kaj veliko ljudi. Velika noč pa je bila nekoliko zagrebnjena, ker je na veliko nedeljo popoldne bil v Klančah pogreb Bugčeve Mici, ki je tam okrog Jožefovega v zmedenosti skočila v Dravo in zapustila štiriletno deklico-siročico.

Za prvi maj so naši delavci sredi vasi spet postavili okrašeni mlaj, verniki pa so z dvema avtobusoma po prvi maši poromali na božjo pot na Sedlce, v Sele in v Žihpolje. Niso se ustrašili niti snega gori na Sedlcu in je kljub temu bila gori pri Mariji sv. maša, med katero so domačini tako ganljivo prepevali. Sicer sta pa ta dan bili na Sedlcu kar dve sv. maši, ker je pred rebrškimi komendantom maševal za sedlške domačine pliberški kaplan preč. g. Goričnik. Z rebrškimi romarji je bilo tudi nekaj zastopnikov iz sosednih župnij in so vsi rekli, da bodo na Sedlce še in še prišli, ker Sedlce postajajo prave mirne, za duhovno zbranost in molitev primerne Koroške Višarje. Rebrčani kar ne morejo pozabiti, da jih je gospodar Kališnik tako velikodušno pogostil. Saj se ne bodo skoraj več upali tam oglasiti. Izrekajo mu zahvalo in žele, da bi mu Bog pri drugem kraju povrnil.

Pri nas na Rebrci letos zelo kosi smrt. Menda je kar čakala in prizanašala, da smo prej dobili farne zvonove, da sedaj mrličem vsaj lahko pošteno zvonimo. Po veliki noči nas je prvi zapustil Andrej Peterc, rentnik. Pokojnik se je v življenju rad šalil, da je tri dni pred smrtjo še čas

za ženitev. Pa ga je prav to — še hvala Bogu! — doletelo, da se je res tri dni pred smrtjo na bolniški postelji poročil. Ker je bil pri gasilcih, se je njegovega pogreba udeležila vsa gasilska četa, spodnja pri tovarni in zgornja v vasi.

Teden dni za njim je bil položen v grob star možej, Tomažič Vid, ki je bil dolga leta delavec v fabriki. Poslednji čas je bolehal in se nahajal v bolnišnici v Železni Kapli. Umrl pa je v Celovcu, kjer bi naj bil operiran. Gospod župan Ferjan pa ga je iz Celovca dal prepeljati domov, da mu je bila izpolnjena želja, da bi bil pokopan na domačem pokopališču.

Ni se še zaprl grob za njim, pa je že izdihnila Vaštlova mama, Marija Tonitz, ki je dalj časa bolehal na več boleznih. Hoteli so ji življenje še rešiti, da bi v bolnišnici dobila transfuzijo krvi, a je že ob prihodu v Celovec umrla. Prepeljali so jo domov in je na domačem rebrškem pokopališču ob veliki udeležbi vernikov bila pokopana. Bila je blaga krščanska žena in mati.

Tudi na podružnici v Klančah je nov grob. Žebejev oče v Drabunazah, Tomaž Jäger, so se morali zateči v Celovec v bolnišnico po ljubo zdravje. Bili so operirani na grlu, a so po operaciji kmalu podlegli. Pokopani so bili doma ob veliki udeležbi ljudstva, saj so bili vrl krščanski mož, tudi več let vesten klanški cerkveni ključar.

Poroke letos na Rebrci še nismo nobene imeli — razen ene na bolniški postelji —, krstov pa že nekaj. Pa o njih kaj več pozneje.

Da se Rebrca več in modernizira, tudi najbrž že veste. Kmalu bo docela dograjena in urejena nova stanovanjska občinska hiša, enonadstropna in menda za šest novih strank. Tam blizu pa že stoji tri lične nove hiše: Tutljeva — Kašnikova, v kateri domači že prebivajo, Tomičeva za sina Karla in družino, Vlahojeva za gospodarja Franca Volino in družino. Tudi organistovi, Hajnžičevi, so se že lani preselili v lastno novo hišo. Bog daj vsem srečo in zadovoljstvo!

SLIKE IZ KAIRA

Pripoveduje č. g. Vinko Zaletel
(Nadaljevanje)

Blagoslov palm je bil šele po božji službi. Tedaj sem doživel pravo vzhodno cvetno nedeljo. Na trgu pred cerkvijo in škofijo je bilo natlačeno otrok in deloma odraslih, vsi s palmovimi vejami v rokah. Palmove liste prav umetniško spletejo, da dobijo različne oblike. Ko je šel abesinski ministrski predsednik iz cerkve v škofijo, tedaj je vzkipela množica, mahala z vejami, pozdravljala in če ne bi imel spremstva vojakov, bi ga zmečkali. Potem so hoteli kar vdreti za njim v palačo, da so vojaki komaj mogli ubraniti. Čim dalje se patriarh ni prikazal na balkonu svoje palače, večje je bilo vznemirjenje, dokler niso začeli v zboru kričati: Barakā abuna! Kar pomeni: »blagoslovi gospod! Nisem pa še doživel takega valovanja in navdušenja množice kot tedaj, ko se je prikazal patriarh in začel zlivati z balkona blagoslovljeno vodo na morje palm tam spodaj. Mahanje, kričanje, prelivanje kričečih barv in brezmejno navdušenje. To je pač Orient: hitro navdušenje in kdor ima tedaj maso za seboj, lahko z njo naredi vse. Živo sem si predstavljal prvo cvetno nedeljo v Jeruzalemu, ko je ognjevit množica kričala hozano svojemu Mesiju, nekaj dni nato pa zahtevala: Križaj ga!

Povabljen sem bil tudi, da v škofiji pozdravim patriarha in predsednika in ju tam slikam za časopis, toda kosila nisem hotel žrtvovati. Tiho sem se izmuznil, s spremljevalcem sva poiskala taksi in se odpeljala.

Taksi, taksi! Taksi je v Kairo taka potreba kot žlica za juho. Vozil sem se skoro samo s taksijem. Največ z nekim Grkom, ki je sicer vozil našega p. Jozafata, ker sva se lahko pomenila italijansko in se me ni upal ogoljufati. Taksijev je ogromno, prav povsod ga imaš hitro. In razmeroma poceni. Čas pa je tudi dragocen. S taksijem vsaj hitro prideš. Toda ta voznja je nekaj divjega, prav arabska, tega mi Evropejci ne zmoremo. Vsak šofer divja kot da bi bil dirkač, prehiteva na levo ali desno, kjer je pač kaka luknja in imajo menda na centimetre zračunano, do kam sme in kje je že nesreča. Potem hodijo ljudje brez pravil

čez cesto in se je treba poleg avtov še ljudi ogibati. Kolikokrat se mi je zdelo, sedalje bo pa »bumf«, pa je kar dobro šlo. Arabcem se sicer ne mudi, po cele ure ti kadijo svojo dolgo pipo, posedajo ob kavi ali politizirajo, toda ko je za volanom, tedaj mu kri ne da miru in vozi kot dirkač. Treba pa je biti previden, kje te vozi. Če vidi, da se ne spoznaš, te bo vozil po daljši poti, da več zasluži. V ceni sicer ne more goljufati, ker na vsakem taksiju ura kaže kilometre in ceno, pač pa v izbiri daljših prog voznje. (Dalje prihodnjič)

Filmska ocena

ZNANKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

Borovlje

Sobota, 28. 5.: Vergiß mein nicht (IVa). — Nedelja, 29. 5.: Tausend Sterne leuchten (III). — Torek, 31. 5. 2 Wie herrlich, jung zu sein (IV).

Bistrica v Rožu

Sobota, 28. 5.: Rivalen (IV). — Nedelja, 29. 5.: Heidemarie (II). — Sreda, 1. 6.: Es geschah in einer Frühlingnacht (V).

St. Jakob v Rožu

Sobota, 28. 5.: Matrosenliebe ahoi (IVa). — Nedelja, 29. 5.: Jägerblut (III). — Sreda, 1. 6.: Herrscher über weites Land (IV).

Sobota in nedelja, 28. in 29. 5.: Der Graf von Luxemburg (IV).

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 29. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 30. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Slovenski samospjev od začetkov do današnjih dni. (2.) — Priljubljeni ansambli. — 17.55 Za našo vas. — TOREK, 31. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Zborovske pesmi: Pojejo Združeni zbori SPZ. (Koncert 8. 5. 1960) — SREDA, 1. 6.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 2. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Nekaj minut naravoslovja. — PETEK, 3. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Kogar zanima. — SOBOTA, 4. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

ŠPORTNI KOTIČEK

Tekme avstrijskih telovadcev

V zadnjem času je opaziti med avstrijskimi telovadci precejšnja živahnost. V Beljaku je bilo v okviru proslave 900-letnice beljaškega mesta tekmovalje med »Telovadnim društvom 1860« iz Monakovega in avstrijsko reprezentanco. To srečanje, kateremu je prisostvovalo nad 1000 gledalcev, je bilo v telovadnici v Beljaku. Zmagali so — kakor je bilo pričakovati — gostje z rezultatom 330,65:311,15 točk.

Tel. društvo »1860« iz Monakovega je nemški državni prvak (v meddruštvenem tekmovalju) in si je osvojilo ta naslov že dvanaestkrat. V svojih vrstah ima enega nemškega olimpijca in sicer Lohmanna, ki pa to pot ni tekmoval, ker je bil pozvan v nemški olimpijski kader. Tudi avstrijska reprezentanca je bila močno okrnjena, ker so imeli istočasno na Dunaju in Nižjeavstrijskem svoja deželna prvenstva, ki so bila za olimpijske kandidate spričo bližnje olimpijade važnejše kakor omenjeno srečanje s tel. društvom »1860« iz Monakovega. Kljub temu pa je bilo videti nekaj prav lepih in na visoki stopnji stoječih izvedb. To velja zlasti za talno telovadbo in vaje na drogu. Na krogih in konju z ročajmi smo pričakovali več. To velja zlasti za avstrijsko moštvo; tudi gostje tu niso pokazali kaj posebnega, četudi je bilo njihovo moštvo precej bolj homogeno kakor domače.

V splošnem pa jebilo to telovadno tekmovalje prav prijetno presenečenje za Beljačane, kajti Beljak doslej na svojih tleh še ni videl telovadcev na taki višini.

Prvenstvo koroških in vzhodnotiroških telovadcev

V Celovcu so bila pred kratkim prvenstvena tekmovalja telovadcev in telovadkinj Koroške in Vzhodnotiroške. Tekmovalo je 17 telovadcev in 15 telovadkinj. Juniorski telovadci Horst, Krahnig in H. Glas ter P. Plasch, R. Fest in F. Schnabel so se kvalificirali za državno prvenstvo in so zasedli prednja mesta pri domačih tekmah. Pri telovadkinjah je bila v vrhunski stopnji prva E. Urabl (Union Celovec) s 72,05 točkami. I. K.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 27. 5. ob 20.15 uri: Auf der grünen Wiese, opereta (premiera). — Sobota, 28. 5. ob 20.15 uri: An einem Tag wie jeder andere, drama. — Nedelja, 29. 5. ob 15.00 uri: Auf der grünen Wiese, opereta. — Sreda, 1. 6. ob 20.15 uri: An einem Tag wie jeder andere, drama. — Četrtek, 1. 6. ob 20.15 uri: Auf der grünen Wiese, opereta. — Petek, 3. 6. ob 20.15 uri: An einem Tag wie jeder andere, drama. — Sobota, 4. 6. ob 19.00 uri: Lohengrin, opera. — Binkoštna nedelja, dne 5. 6. ob 20.15 uri in Binkoštni ponedeljek, 6. 6. ob 20.15 uri: Auf der grünen Wiese, opereta.

KONCERTNI DOM:

Sobota, 28. 5.: enkratna bralna predstava: Unter Aufsicht. Vstopnina za vse sedeže S 10.—. — Nedelja, 29. 5.: Meine Nichte Susanne, muzikalna veseloigra. — Sobota, 4. 6.: Meine Nichte Susanne, muzikalna veseloigra. — Binkoštna nedelja in ponedeljek 5. oz. 6. 6. Meine Nichte Susanne, muzikalna veseloigra. Začetek vselej ob 19.30 uri.

ALI ŽE VESTE . . .

. . . da ima človek 222 kosti, da ga pa daleč prekaša ščuka, ki jih ima več tisoč;

. . . da je priba ena od najhrabrejših ptic, če je treba braniti gnezdo, in se ne ustraši napasti niti človeka;

MALI OGLASI

Kupim star, dobro ohranjen leseni možnar (dum-puu) ter star kamnit možnar in plačam zanj 100.— šil. Ponudbe na naslov: Vellacher, Guttaring, Kärnten.

Birmanske in obhajilne obleke, čedne in po zelo ugodni ceni pri SATTLER, Klagenfurt am Heuplatz.

Samostojnega stvabnega ključavničarskega mojstra iščemo za takoj. Stanovanje preskrbljeno. Zazelenjena spričevala. Stalno mesto in plača po dogovoru. Ponudbe na Ing. Wilhelm Wallis, Bludenz, Kapuzinerstrasse 6, Vorarlberg.